

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra Sociální pedagogiky

Vybrané subkultury mládeže na Královéhradecku a jejich vztah
k drogám

Bakalářská práce

Autor: Lukáš Dymák

Studijní program: Vychovatelství

Studijní obor: Pedagogika volného času se zaměřením na tělovýchovu a sport

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Petra Kalibová

Hradec Králové

2016

Zadání bakalářské práce

Autor:	Lukáš Dymák
Studium:	P131276
Studijní program:	B7505 Vychovatelství
Studijní obor:	Pedagogika volného času se zaměřením na tělesnou výchovu a sport
Název bakalářské práce:	Vybrané subkultury mládeže na Královéhradecku a jejich vztah k drogám
Název bakalářské práce AJ:	The selected youth subcultures of Hradec Kralove region and their relation to drugs

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce je věnována problematice vybraných subkultur mládeže a jejich vztahu k drogám. Práce obsahuje část teoretickou a část praktickou. Teoretická část je zaměřena od prvních kapitol klíčovými pojmy k dané tématice subkultur, dále nabízí teorii subkultur mládeže, ale také rizikovost. Následuje teorie tří vybraných subkultur mládeže na Královéhradecku, následovaný teorií drog a drogové závislosti společně s výčtem 4 nejrozšířenějších legálních i nelegálních návykových látek u nás. Teoretickou část ukončují kapitola o primární prevenci a výsledky výzkumů různých prací o subkulturách a drogách. Praktická část je věnována výsledkům smíšeného výzkumu, který byl proveden kvantitativní metodou pomocí dotazníků a následně kvalitativní metodou polostrukturovaného rozhovoru. Dotazník a ukázka rozhovoru jsou zařazeny v přílohách.

KALINA, Kamil. Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup. Vyd. 1. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003, 319 s. ISBN 80-86734-05-61. KOLÁŘOVÁ, Marta a Anna ORAVCOVÁ. Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České Republice. Vyd. 1. 264 s. ISBN 80-741-9060-9. SMOLÍK, Josef. Subkultury mládeže: uvedení do problematiky. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077.

Garantující pracoviště:	Katedra sociální pedagogiky, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. et Mgr. Petra Kalibová
Oponent:	Mgr. Iva Junová, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	6.11.2014

ANOTACE

DYMÁK, Lukáš. *Vybrané subkultury mládeže na Královéhradecku a jejich vztah k drogám*. [Bakalářská práce]. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016. 64 s.

Bakalářská práce je věnována problematice vybraných subkultur mládeže a jejich vztahu k drogám. Práce obsahuje část teoretickou a část praktickou. Teoretická část je zaměřena od prvních kapitol klíčovými pojmy k dané tématice subkultur, dále nabízí teorii subkultur mládeže, ale také rizikovost. Následuje teorie tří vybraných subkultur mládeže na Královéhradecku, následovaná teorií drog a drogové závislosti společně s výčtem 4 nejrozšířenějších legálních i nelegálních návykových látek u nás. Teoretickou část ukončují kapitola o primární prevenci a výsledky výzkumů různých prací o subkulturách a drogách. Praktická část je věnována výsledkům smíšeného výzkumu, který byl proveden kvantitativní metodou pomocí dotazníků a následně kvalitativní metodou polostrukturovaného rozhovoru. Dotazník a ukázka rozhovoru jsou zařazeny v přílohách.

Klíčová slova: subkultura, drogy, vrstevnické skupiny, prevence

ANNOTATION

DYMAK, Lukas. *The selected youth subcultures of Hradec Kralove region and their relation to drugs*. [Bachelor Degree Thesis]. Hradec Kralove: Faculty of Education, University of Hradec Kralove, 2016. 64 p.

The bachelor thesis is dedicated to problems of chosen youth subcultures and their relationship to drug use. The work consists of theoretical and practical parts. Theoretical part in the first parts deals with main terms for subcultures theme, as well as theory of youth subcultures, and also a danger of subcultures. The following chapters include a list of three most popular subcultures in our region Hradec Kralove and the theory of drugs and drug addiction, also a list of four most popular drugs in our country. The last chapter is devoted to primary prevention and some of the next researches, which are dedicated to subcultures and drugs. The practical part presents the results of mixed research, that include the quantitative part and the qualitative part. As a method of the research was used questionnaires and interviews. The questionnaire and the one of three interviews are included in the end of the bachelor thesis.

Keywords: subculture, drugs, same-age person groups, prevention

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval pod vedením vedoucí bakalářské práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové 22. 11. 2016

Poděkování

Velké poděkování patří Mgr. et. Mgr. Petře Kalibové za cenné rady a důležité informace při vedení mé bakalářské práce.

Obsah

Úvod	7
1. Klíčové pojmy	8
1.1. Mládež	8
1.2. Vrstevnické skupiny	8
1.3. Subkultura	9
2. Teorie subkultur mládeže	10
2.1. Chicagská škola	10
2.2. Birminghamská škola, CCCS	11
2.3. Postsubkulturní teorie	11
2.4. Subkultury a masmédia	12
2.5. Rizikovost subkultur mládeže	13
3. Vybrané subkultury mládeže	14
3.1. Skateboarding	14
3.2. Punk	17
3.3. Hip hop	20
4. Drogy	23
4.1. Závislost	23
4.2. Rozdělení drog	25
4.3. Alkohol	26
4.4. Marihuana	28
4.5. Nikotin	31
4.6. Pervitin	33
5. Prevence užívání drog v období dospívání	35
6. Výzkumy subkultur a drog	37
7. Výzkumné šetření	40
7.1 Kvantitativní část výzkumu	42
7.2 Kvalitativní část výzkumu	53
Závěr	63
Seznam použité literatury	65
Seznam příloh	68
Přílohy	69

Úvod

V dnešním světě se s příznivci všech subkultur mládeže můžeme setkávat v podstatě kdekoli a kdykoli. Ať už je to ve škole, práci, městě nebo i doma v rodině, dochází k rozepřím mezi starší generací a mládeží. Často tento problém však nevychází z mladší generace, ale z předsudků a nedostatku informací právě generace starší. Informační a komunikační technologie fenoménu subkultur mládeže také moc pozitiv nepřidávají, neboť ukazují ve většině případů spíše stinné stránky jednotlivých subkultur. Jejich chování a oblékání pak pro zaujetí diváka zveličují v různých reklamách, filmech a seriálech. Spousta subkultur a jejich příznivců tak bývá nálepkováno, lidé je vnímají stereotypně a zaujímají vůči mládeži mnoho předsudků. Můžeme se setkat i s přehnanými reakcemi, kdy se lidé např. bojí potetovaného pána či metalisty v černém oblečení. Informovanost chybí nejen široké veřejnosti, ale mnohdy i učitelům a dalším pedagogickým pracovníkům, kteří se starají o vzdělávání dětí a mládeže. Nedostatek informací pak může být příčinou zbytečných problémů ve vztahu učitel – žák. Zjednodušené vnímání subkultur mládeže není tou správnou cestou k jejich pochopení a už vůbec nemůžeme brát mládež jako jednu kulturu se stejnými hodnotami a zvyklostmi. Stejně jako dospělí, tak i mladí mají rozdílné názory na svět, chtějí být odlišní, zkusit dělat věci jinak a lépe a především přijít na své „já“. Stejná situace se odehrává i na poli drog. Co uznává majoritní společnost je v pořádku, ale to, co moc nezná nebo s tím nemá vůbec žádnou zkušenost, se nelíbí a je to vlastně nebezpečné. Návykové látky jako nikotin a alkohol jsou zcela běžné, normální a dalo by se říci tradiční. Jejich užívání je tolerováno, protože „to přece dělá skoro každý“. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) zveřejnila v roce 2015 zprávu, kde se můžeme dočíst, že Česká Republika patří mezi 4 státy s největší konzumací alkoholu na světě. Mohlo by se zdát, že je s tím potřeba něco dělat, ale tradice alkoholu je tak obrovská, že je dále popularizován a využíván ke všem příležitostem. Co ale další návykové látky jako marihuana nebo taneční drogy, které se dostávají do popředí u mladších generací? Nejsou legální, tudíž zakázané. A co je zakázané, je vnímáno očima společnosti jako špatné. V subkulturním prostředí však platí vlastní pravidla a pohled členů subkultur na drogy všeobecně je tak od většinové společnosti velmi odlišný.

Cílem práce je zjistit, zda má členství jedince v subkultuře skate, punk a hip hop vliv na jeho drogovou zkušenost. Dále jsou pro výzkum stanoveny dva doplňkové cíle, jeden se zaměřuje na zkušenost s návykovými látkami u jedince a subkultur, druhý cíl je zaměřen na vývoj, budoucnost a směřování subkultur.

1. Klíčové pojmy

1.1. Mládež

Období mládí člověka je jakýsi přechod od dětské závislosti na rodičích k nezávislosti dospělého. Je to období individuálního vývoje, kdy jedinec už není dítě, ale ještě není dospělý. Cílem mládí je právě přechod do dospělosti. Určit věkovou hranici pro mládež je však věci poněkud složitější. Ke konci 20. a začátku 21. století má velký význam tzv. kult mládí. Jde o jakési prodlužování období mládí, a tím vědomému oddalování dospělosti (Smolík, 2010).

Mládež jako sociální skupinu lidí ve věku mezi 15-25 lety uvádí Průcha, Walterová a Mareš (1995).

Začátek mládí bývá spojován s plnou reprodukční zralostí a postupným dokončením vývoje tělesného růstu. Konec mládí se podle biologických kritérií nedá dobře určit, a tak můžeme použít jiná kritéria, jako psychologické (dosažení autonomie), pedagogické (ukončení vzdělání a získání kvalifikace) nebo sociologické (role dospělého) (Smolík, 2010). Dle mého názoru je skupina mládeže široce rozsáhlý pojem a záleží na každém konkrétním jedinci, jestli se cítí být v období mládí, či mu rozum velí dospělost.

1.2. Vrstevnické skupiny

V období adolescence jsou vrstevnické skupiny velmi dynamickým výchovným činitelem. Právě ve vrstevnických skupinách se člověk nejčastěji setká s nejrůznějšími subkulturami, s novými názory na život a svět, s novým stylem oblékání či hudby. Vrstevnické skupiny se vyznačují především dobrovolností, orientací na volný čas a hlavně jakousi sebekontrolou. Sebekontrolou myslí to, že je až tak nekontrolují žádní dospělí, především rodiče a členové skupiny si tak vytváří hodnoty a pravidla podle sebe. Jestli jsou pravidla a hodnoty dané skupiny v souladu s majoritní společností záleží na tom, do jaké míry je skupina patologická (Smolík, 2010).

Člověk je tvor společenský, vyhledávání vrstevnických skupin je tedy jeho pud, díky kterému je schopen se částečně odpoutat od rodičů. Vrstevníci pak mohou jedinci nahradit rodinu, neboť poskytují emoční, sociální i materiální podporu. Pro mladého člověka je také velmi významné dostat uznání, být obdivován a ceněn, což mu v některých případech vrstevníci mohou dát lépe než rodina. Je to v podstatě testovací režim sebe sama, kdy vrstevníci poskytují platformu pro interakci. Mezi vrstevníky, kteří jsou často kritičtí, si tak jedinec utvoří vzorce jednání a komunikace a ví, jaké chování je v dané skupině správné a které naopak ne. Pro vrstevnické skupiny je také typické střídání rolí. Kdo byl

minulý týden „spoluhrač“ může být klidně příští týden „soupeř“. Je to dáno tím, že všichni členové skupiny hledají sami sebe a ujasňují si vztah k sobě samému. Jedinec tak klidně vymění svého kamaráda za krátkodobý úspěch mezi ostatními členy vrstevnické skupiny. Členství v subkultuře jakožto vrstevnické skupině pak přináší jedinci vědomí sociální identity a stává se tak referenční skupinou, formující hodnotový systém. Motivace pro členství v dané subkultuře je u každého člověka jiná. Může to být touha po tom být něčím výjimečný, odlišovat se od majoritní společnosti, nebo pouze společná záliba v dané aktivitě, hudbě či stylu (Smolík, 2010).

1.3. Subkultura

Pojem subkultura a jeho definice jsou různorodé stejně tak, jako subkultury samy o sobě. Smolík (2010) dokonce uvádí, že přesnou definici pojmu subkultura není možné stanovit. Někteří autoři, jako např. Girtler (2001), pojem subkultura zcela odmítají. Girtler říká, že předpona „sub“ označuje nízké společenské postavení, a proto sám používá termín okrajová kultura. Pojem subkultura se však ujal od 40. let 20. století natolik, že je dnes běžně používán. „Sub“ tak nemá označovat nízké postavení, ale hlavně svébytnost a odlišnost od většinové, dominantní kultury.

Barker (2006) říká, že subkultury jsou tvořeny skupinami lidí, jež se odlišují od dominantní kultury svými názory, postoji, hodnotami a normami, které pro členy subkultury dělají svět srozumitelnější. Beyer (2002) zase uvádí, že subkultura může jednoduše usnadnit potřebu každého jedince někam patřit a mít zde slušnou pozici.

Subkulturou označujeme menší, vyhraněné skupiny, případně i širší společenství v rámci jednoho národa, pro které je důležitým znakem právě viditelná odlišnost od majoritní kultury. Tato odlišnost se u každé konkrétní subkultury liší. U některých subkultur je minimální, avšak i to stačí, aby členy byli vnímáni majoritou jako jiní či odlišní. Naprostým opakem je, když subkultura stojí v opozici proti celé kultuře. Tato subkultura pak může nabýt označení kontrakultura, se kterou se pak pojí napětí a vznikající konflikty. Subkulturám je také připisováno prostředí, které povoluje a provozuje něco, co je v majoritní kultuře chápáno jako deviantní, či podle zákonů skutečně deviantní je. Proces s takovou subkulturou je velmi rychlý a jasný. Většinová společnost ji odmítá, odsoudí a postaví ji, ze svého pohledu, do podřadné pozice (Smolík, 2010).

Subkultura poskytuje jedinci prostor pro interakci a sdílení veškerých hodnot s podobnými lidmi, kteří jsou stejně jako on „nepřízpůsobiví“ majoritní společnosti. Člen subkultury má pocit bezpečí a ochrany, který mu umožňuje dále se rozvíjet podle svého a nemusí se bát odsouzení ze strany široké veřejnosti, neboť ta pro něho nepředstavuje tu

pravou hodnotu. Subkultura také dále nabízí možnost kompenzace sociálního statusu, který by si jedinec ve většinové společnosti nevybudoval (Smolík, 2010).

2. Teorie subkultur mládeže

Základními jednotkami subkultur mládeže jsou vrstevnické skupiny a party. Každá z nich může ctít jiné hodnoty, normy a postoje, přičemž i každý jednotlivý člen subkultury může brát příslušnost k ní a jejím členům odlišně. Odlišnost je právě to, co znepokojuje majoritní společnost. Subkulturám mládeže jako fenoménu se proto věnují i kriminologové a sociální pracovníci. I proto je na některé subkultury mládeže nahlíženo především jako na delikventní. Gruber (1997) popsal funkce subkultur mládeže ve společnosti. Pro přesnost uvádím pár funkcí:

- Subkultura poskytuje prostor pro rizikovou mládež
- Komunikace a možnosti k výkonu dané činnosti
- Možnost pro jedince vyzkoušet si takové vzorce chování, které by jinde nebyly respektovány
- Některé subkultury mohou být zdrojem problémů, jako jsou výtržnosti, kriminalita

2.1. Chicagská škola

Chicagská škola se věnovala zejména deviantním jedincům, kterými byli neúspěšní outsideři, či kriminálníci. Chicago té doby (20. léta 20. st.) bylo nazýváno ideální laboratoří pro výzkum městského života, neboť s přílivem imigrantů se viditelně městský život začal měnit. Význam chicagské školy spočíval v tom, že její pracovníci byli skvělí terénní výzkumníci a využívali přímého kontaktu s lidmi, chodili za nimi až do barů, nočních klubů nebo je potkávali na ulici. V této oblasti se rozhodli dělat vědu v terénu a ne tzv. od stolu. Výsledky výzkumu přinesly mimo jiné i tezi, že deviance, kterou studujeme v jejím sociokulturním kontextu, je vlastně normální odpovědí na dané kulturní normy, a ne žádným příznakem psychologického deficitu. Významným představitelem ve výzkumu subkultur byl Albert Cohen, který v polovině 50. let 20. století zformuloval teorii delikventních subkultur. Jde o to, že jednotlivec nemůže dosáhnout žádaného společenského statusu a je tím frustrován. Tito jednotlivci s obdobnými problémy pak tvoří skupiny a své normativní systémy, které ospravedlňují deviantní chování. Jedinec se tak stává závislým na svých vrstevnících, kteří nahradí emoční zázemí a uspokojí potřebu statusu ve skupině (Smolík, 2010).

Chicagská škola tedy přinesla metody jako hloubkové individuální i skupinové rozhovory přímo se členy různých subkultur, audionahrávky, terénní poznámky, dotazníky, rozhovory s policisty nebo dokonce zaměstnání dvou bývalých členů gangu jako výzkumníků a tazatelů. Od 70. let 20. století slábne význam chicagské školy a do popředí se dostává Centrum pro současná kulturní studia (CCCS) v Birminghamu. Chicagská škola tak definovala subkulturu a její teoretický rámec, jež později převzalo CCCS (Smolík, 2010).

2.2. Birminghamská škola, CCCS

Po druhé světové válce nastal největší rozvoj kulturních studií a subkultur mládeže, především ve Spojených státech amerických a ve Velké Británii. Subkultury byly zejména opoziční vůči většinové kultuře, ale postupem času získaly autonomní charakter. Významnou osobností byl Stuart Hall, který 11 let jako ředitel vedl CCCS. Právě S. Hall dal vzniknout svébytné oblasti kulturních studií. Bylo to i díky tomu, že v Anglii vznikaly nové subkultury mládeže, zvýšila se migrace, měnila se společnost a velmi vlivným činitelem se stala i média. Základními tématy zkoumání se stala právě masová média, subkultury mládeže, výchova, vzdělávání, rasy, gender a autoritářský stát (Barker, 2006).

Autoři v 70. a 80. letech viděli subkultury jako symbolický důsledek problémů tříd. Subkultury však nabízeli alternativní zážitky a také soubory smysluplných lidských činností. CCCS a její autory později začaly zajímat i věci, kterým samotná mládež přikládala obrovský význam, a to jazyk, fotografie, film, hudba, móda, styl, volný čas atd. Pokračovali dále v terénním výzkumu zejména u tzv. working class mládeže. Zajímal je jazyk mládeže, sociální deviace, ale i mediální zprávy o mládeži. Věnovali se také srovnávání subkultur mládeže s kulturou rodičů a s masovou kulturou (Smolík, 2010).

Upozornili také na to, že rozdílné chování, hudební styl či styl oblékání, jež tvoří dané subkultury, souvisejí se sociálním zařazením a jsou reakcí kolektivu na změny struktury v poválečné britské společnosti. Jednotlivé subkultury jsou tak odpovědí na specifické okolnosti života, na jednotlivé problémy (Hebdige, 2012).

2.3. Postsubkulturní teorie

Od devadesátých let převládá vliv masových módních trendů, jedinec pouze přebírá styl od někoho jiného a nemusí být ani členem žádné subkultury. Spíše než ideologie dané subkultury začal jedinec zajímat styl, kterým se daná subkultura prezentuje. Nikdy nekončící množství módních a hudebních stylů a jejich odnoží nelze zachytit a už vůbec

nemůžeme všechny styly brát jako jednotlivé subkultury. Jusko (2007) tvrdí, že dnes jsou subkultury mládeže pouze nestabilní společenské fenomény. Subkultury mládeže se v podstatě renovují, avšak nabývají nových hodnot a témat jako např. feminismus, multikulturalismus, ochrana životního prostředí, způsob stravování apod.). Většina subkultur je pak dále rozdělena do několika dalších stylů. Podle postsubkulturální teorie již nemůžeme mluvit o tradičních subkulturách, neboť dnes z toho jsou pouze jednotlivé scény, styly či chceme-li kmeny (Smolík, 2010).

2.4. Subkultury a masmédia

Dnes hrají masmédia velikou roli při prezentaci všeho, co se děje v naší společnosti i mimo ni. Nikoho tedy nepřekvapí, že se masmédia zabývají i subkulturami mládeže a ukazují je společnosti nejrůznějšími způsoby. Tímto výchovně působí na mládež a ovlivňují uvažování o alternativních postojích k životu. Sociální pedagogika se zabývá právě výchovným působením na mládež, tudíž i proto je v práci kapitola zahrnuta.

Jak řekl Vitek (2003), česká média často problémy zkreslují a zveličují. Podobné typy informování společnosti o subkulturách mládeže se objevují již v padesátých letech 20. století. Už v té době Stuart Hall podal teorii o tom, že je souvislost mezi mediálními informováními o mládežnických subkulturách a nárůstem opatření proti nim. Dále říká, že nepřesné a nadměrné informování o problému ničemu nepomůže, naopak to problém ještě zhorší a vytvoří tak obraz nepřiměřený skutečné realitě. Když se však toto stane a společnost bude problém vnímat jako narůstající a ohrožující, může to vzbudit tzv. morální paniku. Ve stavu morální paniky se pak majoritní společnost domáhá větších opatření, žádá zvýšenou kontrolu a tím strhává ještě větší pozornost na daný problém spojený s konkrétní subkulturou či subkulturami. Je nutno si uvědomit, že tento stav je v podstatě nezastavitelný, neboť čím víc lidí do problému vtáhneme, tím se stává problém v očích společnosti větší a větší. Na to samozřejmě opět reagují masmédia, která pro získání diváků problém prodiskutují a dají mu ještě větší váhu, než měl.

Subkultury mládeže, které jsou s konkrétním problémem spojeny, jsou pak předkládány společnosti jako problémové, deviantní a raději se jim vyhýbejme. Předsudky vůči subkulturám, které panují v naší společnosti, si většina lidí vytvoří právě kvůli masmédiím a je na každém z nás, jestli chceme svět vidět svými očima nebo si ho nechat zkreslovat masmédií, abychom se nemuseli namáhat a hlavně přemýšlet (Smolík, 2010).

2.5. Rizikovost subkultur mládeže

Často jsou subkultury mládeže spojovány se sociálně patologickými jevy. To může mít negativní vliv na jednotlivé členy subkultury, avšak ne vždy je to pravidlem. Od ostatních členů společnosti se nemusí členové subkultury na pohled vůbec lišit. Hlavní a základní odlišností je oblast norem. Každá jednotlivá subkultura má své hodnoty a svá pravidla, které se rozcházejí s hodnotami majoritní konformní společnosti. Výsledkem konformity s těmito subkulturními normami a hodnotami je deviace. Proto je chování členů subkultur podle společnosti nazýváno jako deviantní (Smolík, 2010).

Sociálně deviantní chování je takové chování, které porušuje jakoukoliv sociální normu dané společnosti. Pojem sociální deviace je velmi široký, neboť nikde není uvedena norma, od které se chování liší a dosti neutrální, protože nevypovídá ani o tom, zda jde o pozitivní či negativní odchylku od normy. Deviantní chování je tedy nejen to špatné, ale můžeme sem řadit i chování pro společnost dobré (pozitivní deviace). Určité subkultury mohou mít radikální postavení nejen proti společnosti, ale i proti ostatním subkulturám (Smolík, 2010).

Smolík (2010) uvádí jednotlivé sociální deviace a sociálně patologické jevy, které se nejvýznamněji pojí se subkulturami mládeže. Jsou to na prvních místech kriminalita, alkoholismus, narkomanie, promiskuita či vandalismus a agresivita. Nelze však připisovat všechny tyto jevy všem subkulturám. Každá subkultura se projevuje svým specifickým způsobem, a tudíž s každou subkulturou se pojí jiná rizika. Dle Smolíka (2005) a jeho výzkumů se studenty VŠ vyplývá, že subkultura, která je neškodná pro společnost v jedné oblasti, může být pro společnost devastující v oblasti jiné. Např. subkultuře graffiti jsou připisovány žádné či malé projevy násilí, avšak v oblasti vandalismu jsou uváděni na prvních místech.

Lábath a kol. (2001) označují část mladé populace jako rizikovou mládež. Označují tak takovou část populace, u které je zvýšena pravděpodobnost neúspěchu v sociální a psychické oblasti, jakožto následek souběžného působení více negativních faktorů. Rizikové chování se může projevit ve více oblastech, které se mohou vzájemně ovlivňovat. Je to oblast zneužívání návykových látek, oblast rizikového sexuálního chování a oblast psychosociálního vývoje. K tomuto rizikovému chování může směřovat příslušnost jedince v určité subkultuře, ale v potaz musíme brát také individuální a rodinné faktory. Právě rodinné a individuální faktory často vedou k úniku od rodinného světa do světa subkultury a trávení volného času mimo rodinné prostředí.

3. Vybrané subkultury mládeže

3.1. Skateboarding

Historie

Subkultura skateboardingu patří k subkulturám s dlouholetou tradicí a bohatou historií. Samotný skateboarding má své kořeny u jemu podobných sportů, a to u surfingu. Již ve 40. letech 20. století vymýšlela komunita kalifornských surfařů, jak budou surfovat, když nejsou na moři vlny. Rozmontováním starých bruslí a přiděláním těchto „podvozků“ na dřevěné prkno nebo na surfovou desku vznikaly první skateboardy. Neříkalo se tomu však od prvopočátku skateboarding, nýbrž „sidewalk surfing“, což lze přeložit jako „chodníkový surfing“. Pod názvem skateboard se toto sportovní náčiní začalo prodávat ke konci 50. let. Postupem času to přestala být výhradně surfařská záležitost a skateboarding tak pomalu pronikal i mezi ostatní lidi. Kromě surfového zatáčení se začali objevovat i další disciplíny jako skok do výšky, skok do dálky, slalom. Objevila se však i disciplína freestyle. Od 70. do 80. let byl skateboarding na vzestupu, vyráběla se kolečka z lepších materiálů, vznikaly první skupiny (Z-boys), jezdilo se ve vypuštěných bazénech, stavěly se skateparky a popularita skateboardingu se rozšířila i mimo USA. V 80. letech opadal zájem o skateboarding a dokonce byly zavírány skateparky. Tím se ještě víc propojil skateboarding se subkulturou punku. Vzájemný vliv byl viditelný po stránce hudby, oblečení a celkově životního stylu. Stále vzrůstala potřeba se odlišit od majoritní společnosti a ukázat, že skateboarding je alternativní styl života. Potřeba být vidět a ukázat, že jezdit se dá i bez skateparku, položila také základ „street skateboardingu“, kdy jezdec místo skateparku využívá ulici. V 90. letech přišel největší proud rapu a hip-hopu, který nemohl skateboardovou komunitu minout. Bylo to opět něco nového a kontroverzního, někomu se to líbilo, někomu ne. Každopádně v této době se i v samotné subkultuře skateboardingu vytvořily jakési dvě další skupiny. Jedni byli „skejtáči pankáči“ a druzí „skejtáči hip-hopeři“. Lišili se v tom, co poslouchali, co nosili, jak se bavili, ale přitom patřili ke stejné komunitě (Vladimir 518 a kolektiv, 2013).

V socialistickém Československu byla informace o skateboardingu něco jako zlato. Mohli jste mít peníze, mohli jste mít skateboard a všechny ty věci okolo, ale když nebyly informace, tak nikdo nevěděl jak na tom jezdit a po čase ho to přestalo bavit. Informace se k nám dostávaly díky zahraniční klientele především ze Západu. Další zdroj informací byly časopisy a televize, kde se občas mihla zmínka o skateboardingu. Postupem času vznikaly skateboardové časopisy a to nejlepší, skateboardová videa z USA. Hlavním mezníkem skateboardingu u nás byl však příjezd „skejtových věrozvěstů“ Grabkeho, Rouse a

Gonzalese. Tito profesionálové přivezli do Československa know-how skateboardingu. Někteří naši jezdci uměli anglicky, zbytek se dorozumíval různými posunky a gesty. Ať tak, či onak, nejdůležitější informace byly předány. Znamenalo to neuvěřitelný skok kupředu pro Československý skateboarding (Vladimír 518 a kolektiv, 2013).

Neverbální komunikace a slang

Prvky neverbální komunikace jsou u subkultury skateboardistů nepřehlédnutelnou a velmi důležitou součástí. Jako nejčastější neverbální pozdrav je užíváno plácnutí pravou rukou a hned po plácnutí se uzavírá ruka v pěst a naráží o pěst druhého. Existuje však mnoho druhů pozdravů, jako příklad uvádím objetí druhého, poplácání po ramenou či jiné specifické pozdravy rukou. Je to především vyjádření respektu tomu druhému a také známka toho, že patří do stejné komunity. Při pozdravu na dálku se opět využívá různých gest, čím kreativnější a ojedinělé, tím lepší. Dalším častým projevem neverbální komunikace mezi „skejtáky“ je bouchání desky o zem, tyč či hranu rampy. Není to úmyslné ničení rampy nebo desky, ale vyjádření respektu za to, že „skejtr“ udělal těžký trik. Je to běžné, jako když u ostatních sportů slyšíme tleskání. Neverbální komunikace je však důležitá i při pohybu ve skateparku, kde různými posunky ukazujete svůj směr jízdy, či ukazujete, aby jel ten druhý. Existují i různá nepsaná pravidla, např. když se „skejtr“ postaví na hranu rampy, znamená to, že pojede a tudíž by nikdo další jezdit neměl.

Skateboardový slang u nás je dán především přejímáním anglických slov. Anglicky jsou pojmenovány všechny triky, části skateboardu ale i různé překážky a rampy. Velkou výhodou to má, když se baví skateboardisté z jiných zemí. I když neumíte jeho jazyk, určitě si při skateboardingu řeknete vše potřebné, neboť používáte téměř stejná slova. Např. když jezdíte levou nohou dopředu, tak jezdíte na „*regular*“, opačně pak „*goofy*“. Základnímu skoku se říká „*ollie*“, chytnutí prkna „*grab*“ a rotaci skateboardu kolem své osy např. „*kickflip*“ či „*shove-it*“ atd. Při návštěvě skateparku byste mohli zaslechnout, že zábradlí je označováno jako „*rail*“, naklopená plocha „*bank*“ a schod nahoru „*step-up*“. Netýká se to však pouze skateparku, ale i venkovních prostor. Když „skejták“ vidí pěkné místo na ježdění, tak ho nazve „*spot*“. Pro osvojení si komunikace skateboardistů je za potřebí strávit hodně času ve skateparku, či na jiných místech, kde je skateboarding provozován. Zároveň je to spojené se zkušenostmi, které „skejtr“ postupně nabírá. Může se jednoduše stát, že i zasloužilý „skejták“ nebude rozumět některá slova, když pojede do jiného města. Základ je všude stejný, ale i tak si neustále každý „skejtr“, nebo skupina „skejtrů“ vytváří a upravuje svůj specifický slovník, aby nebyli konformní s většinovou společností.

Oblečení

Proces oblékání a módy ve skateboardingu je záležitost stejně stará, jako skateboarding sám. V Kalifornii při počátcích skateboardingu byla i móda ovlivněna komunitou surfařů. Levné, po domácku vyrobené věci, či ježdění bez trika. Od té doby až do 21. století se oblékání a móda skateboardistů tolikrát měnila a opět vracela, že by se tím dala zaplnit samostatná seminární práce. Nejzásadnější význam pro oblékání měla doba po roku 1989, kdy se začaly otevírat skateshopy a zboží skateboardových značek bylo dostupné celé veřejnosti. S příchodem hudebního stylu hip-hop se objevila zcela nová móda. Široké rifle, velká trika, boty zvané „*chleby*“ a čepice s rovným kšiltem značky New Era. Úplným opakem jsou pak „skejťáci“ ovlivnění hudbou punku, kteří se vyznačují upnutými džínami i tričky hlavně černé barvy. Stejným znakem pro obě skupiny však mohou být roztrhané boty, které se dříve, ale i dnes snažili „skejťáci“ všemožně opravit, aby měly boty delší životnost. Dnešní svět je na módu tak rozmanitý, že poznat „skejťáka“ pouze díky oblečení je nemožné. Je to dáno i tím, že skateboardovou módu nosí lidé, kteří s danou subkulturou nemají nic společného. „Skejťáci“ se tak snaží nosit např. nekomerční značky, či různé doplňky. Velmi typická je tkanička od bot místo pásku do riflí (Overstreet a Nanoru, 2013).

Vztah k drogám

Jak uvádí Juha (2015), alkohol je v České Republice tradiční a nevyhýbá se ani skateboardové subkultuře. Pro skateboardisty je nejvíce typické pít piva, a to i při ježdění či závodech. Nesmí se však přehánět množství alkoholu, neboť pak jedinec ztrácí koordinaci a rovnováhu. To, že skateboarding umožňuje konzumaci alkoholu i během závodů, ho staví mimo všechny ostatní sporty. Další nejčastější drogou je marihuana, která je však v dnešním světě rozšířena markantně mezi všemi obyvateli. Skateboardisté s ní jsou spojováni více kvůli svému volnému stylu života, což ovlivňuje fakt, že se kouřením marihuany netají. Je tu i však naprostý protipól „skejťáků“, kteří odmítají veškeré drogy a hlásí se k vegetariánství či veganství. Užívání alkoholu a marihuany není ve skateboardové subkultuře bráno nijak negativně, je s ní spojeno už velkou řadu let, stejně jako u snowboardistů či surfařů. Marihuanu užívají spíše pro její uklidňující účinky, mnohdy i k tišení bolesti z častých zranění. Další návykové látky jako amfetaminy či jiné se vyskytují u skateboardistů v minimální míře. Většina však spíše chová negativní postoj k tvrdým drogám (Juha, 2015).

3.2. Punk

Historie

Jak uvádí Smolík (2010), samotný termín punk má více významů. V americkém slangu může znamenat agresivního příslušníka gangu, mladého surovce a kriminalistu. V jiném slangu znamená punk něco jako nepotřebný krám, veteš. Později se však slovo punk nejvíce usadilo na poli hudební scény, kde označuje konkrétní hudební styl i příslušníka punkové subkultury. Poprvé jako pojem byl použit roku 1970 v časopise *Vision* a označoval hudbu spojenou s nihilismem, čili nechutenstvím k životu a věčnou nespokojeností. Skupiny spojovala snaha o autentičnost, šokování a přirozenost hudby. V roce 1974 už v Americe vystupovali Ramones a nahrávali alba, v Anglii se teprve scéna punku formovala. Roku 1976 vystoupili v Londýně již zmiňovaní Ramones, kteří vyvolali bouři mezi mladou generací a inspirovali mnoho hudebníků k další tvorbě. Ihned druhý den přidali další koncert, což znamenalo začátek punku se vším všudy. Punk má velmi rozmanité kořeny, které jsou nejvíce spojeny s hudebními styly reggae, soulu, americké punkové scény a londýnského pub rocku. Určitá inspirace je také připisována subkultuře mods z šedesátých let. Punk představoval naprosto jednoduchým a agresivním stylem nespokojenost mladé generace s protestními náladami. Z Britských kapel stojí za to uvést Sex Pistols a The Clash. Po pár vystoupeních kapel se zformovala početná subkultura nespokojené mládeže. Veřejnosti nejvíce vadily vulgarity v textech a rozhovorech, a také velmi nevhodné chování. Clark (2004) uvádí definici punku: „*Je to projev vzteku, vzteku na vládu a vztek na umírněnou vzpouru kontrakultury hippies a vztek na komercializaci rock'n'rollu.*“ (Smolík, 2010, s. 177) Byznys, obchodníci a společnost jsou ty faktory, které již chvíli po vzniku proudu punku zapříčinili to, že se stal módním zbožím. Již v roce 1978 se po rozpadu ikony Sex Pistols mluví o tom, že je punk mrtev (Smolík, 2010).

„...v uzavřeném skleníku Československé socialistické republiky vydržel provokovat a podvracet praktiky až do revoluce v roce 1989.“ (Hell in Vladimír 518, 2013, s. 333)

Punk se do naší republiky dostával postupně, především z tajně převezených časopisů, nejlépe nahrávek, neboť byl zakázán a brán jako protispolečenské jednání. Právě to, že byl tehdejší režimem zakazován a zamítán, drželo punk v neustálém střehu a boji. Byl spojen s policejními zásahy, rušičkami signálu, kontrolou korespondence a nulovou možností cokoliv s tématikou punku koupit. Začátky 80. let byly jakousi dobou temna, neboť byla zakázána celá amatérská rocková scéna a hudba. I tak se punk rock hrál dál, buďto nějakým způsobem schválený nebo na černo. Od poloviny 80. let se díky Rockfestu,

který byl povolen a mohli se tam představit punkové kapely, šíří punk dál do všech částí republiky. I tak se pankáči mohli dočkat policejních „buzerací“, zakazování či rozhánění koncertů (Vladimír 518, 2013).

Komunikace

Punkové kapely se za zvuku řezavých kytar vyjadřovaly k velmi ožahavým tématům a měly k nim svůj nekompromisní postoj. Nejvíce se objevovala témata politiky, a to jak domácí, tak i mezinárodní. Jelikož punk mluvil za opovrhovanou bílou spodinu, vyjadřovaly kapely v textech svoji nespokojenost s nezaměstnaností či častými policejními represemi. Témat bylo mnoho, avšak punk nehledal odpovědi. Punk pouze poukazoval na všechna ta témata a snažil se lidem říci, jaký je okolo nich chaos a krize. Jedním z prvních hesel punkové subkultury bylo „No future!“, což znamená „žádná budoucnost.“ Znamější heslo: „Punk’s not dead“, znamenající „punk není mrtvý“, vzniklo až později právě po roce 1978, kdy byl punk prohlášen za mrtvý. Tím si subkultura snaží udržovat ideály a samotnou subkulturu. Členové si často říkají různými přezdívkami, někdy i hrubými až vulgárními. V textech i rozhovorech punkerů můžeme číst či slyšet vulgaritu, někdy i spojené s agresivitou a násilím, což je však svobodným vyjádřením umělce. Společností je punk vnímán jako násilnický. Avšak opak je pravdou, punk nikdy nebyl založen na násilí. Časté střety s policií a záznamy v trestním rejstříku však této subkultuře společensky moc nepomohli. Nutné je se však zamyslet, kdy za střet mohli příznivci punku a kdy bezpečností sbory. Jako největší neverbální vyjádření punku můžeme shledat v tanci zvaném pogo, který je tančen příznivci na koncertech. Je to chaotický, skákavý, individuální, divoký a neuspořádaný druh tance. Při větším počtu takto chaoticky se pohybujících jedinců dochází ke srážkám a strkanicím. Po pádu na zem však není punker ušlapán, ale ostatní mu pomohou zpět na nohy, aby nedošlo k zbytečným zraněním. V 80. letech se také objevila na výsluní nová vlna družící se k punku, subkultura Straight Edge. Ta hlásá „drug free“, což pro členy znamená neužívat žádné návykové látky. Hlásají také chránění živých tvorů a přírody, s tím spojené veganství a vegetariánství. Představuje jakousi alternativu věčně opilých punkerů (Smolík, 2010).

Oblečení a vizáž

Oblečení a vizáž punkerů měla za cíl šokovat a provokovat zbytek majoritní společnosti. Avšak neméně důležitým faktorem bylo to, že člověk měl být sám sebou a svým oblečením a vizáží vyjádřit sám sebe. Tím, že se punk stal velmi brzy od svého zrodu „zbožím“ módního a hudebního průmyslu, se stalo oblečení punkerů žádané a provokovat

a šokovat chtěl skoro každý. Vytratil se tak záměr být odlišný od všech ostatních. Taková byla situace na západě, avšak v Československu nebyl pro režim žádným fenoménem,

Nejnámějším a nejrozšířenějším znakem punkerů je tzv. „čiro“, což znamená, že je zanechán pouze pruh vlasů uprostřed hlavy od čela až k týlu, který je vyčesaný a nagelovaný nahoru. K vidění byly a jsou různé tvary a variace „čira“, stejně tak nespočetné barevné kombinace tohoto účesu. Avšak první punkové kapely „čira“ nenosily, naopak členové kapel jako Sex Pistols a Ramones nosili celkem normální účesy. Oblečení na počátcích punku představovalo jakousi „dělničnost“ či ošuntělost. Typické byly špinavé či roztrhané věci a různé řetězy, které měly symbolizovat jakousi spoutanost. Dále také kožené bundy tzv. „křivák“ nebo stará saka, na nohách pak roztrhané rifle, opravené množstvím zavíracích špendlíků, a také vysoké a těžké boty s tlustou podrážkou. Ať vědomě či nevědomě, punk ovlivnil i další umělecké disciplíny, jako byl např. body-art. Byla to jakási anarchie vlastního vzhledu, kterou představovaly náušnice a piercingy v různých částech těla, tunely v uších, tetování kdekoliv na těle či spínací špendlík použitý jako piercing a mnoho dalších extravagantností. Jako doplňky na oblečení můžeme vidět různé nášivky či odznaky a placky. Nejen u žen, patřících k této subkultuře, se objevovalo a objevuje různé malování a líčení. (Smolík, 2010).

Dnes je punk roztržěn do mnoha směrů, kdy někteří mluví o pop-punku či skate punku. Je tedy jasné, že se oblečení a vizáž punkerů ubírá mnoha různými směry a není tedy dnes možné s jistotou identifikovat punkera podle jeho vzhledu. Tvrdé jádro punkerů však zůstává a přežívají tak s nimi i hodnoty punku a typický vzhled, který byl v této kapitole popisován.

Vztah k drogám

Samostatnou kapitolou punku je v této tématice proud straight edge a s ním spojená kapela Minor Threat. Jak již bylo řečeno, stoupenci straight edge mají odmítavý postoj nejen k alkoholu a drogám, ale také ke všem amorálním nešvarům. Pro samotný punk, už v jeho počátcích, nebylo dobré jeho spojování s heroinem. Zřejmě největší postava punku Sid Vicious, člen kapely Sex Pistols, měl mnoho afér při koncertech i mimo ně. Nakonec se mu roku 1979 stal heroin osudným, když se jím předávkoval při oslavě propuštění z vazby (Smolík, 2010).

Už od počátků punku je s ním spojena konzumace alkoholu. Největším zástupcem alkoholických nápojů je pro punkery pivo, ale tvrdý alkohol nezůstává opomenut. Je to dáno energičností a nespoutaností punkerů při koncertech, kdy jim alkohol odbourává zábrany a působí povzbuzujícím efektem. Jak vyplývá z výsledků výzkumů Matějovské

(2011), Applové (2009) a Broklové (2011), subkultura punk a její členové toleruje lehké drogy jako je alkohol, nikotin a marihuana. Broklová (2011), realizovala výzkum, kde jí většina respondentů potvrdila spojitost punku a piva. Pro některé je to neoddělitelná součást a punk by bez piva pro ně neznamenal punk. Někteří respondenti uvedli, že vypijí až 18 piv za večer, někteří zase nejsou schopni počet piv přesně spočítat, neboť to neřeší. Užívání marihuany potvrdilo Matějovské (2011) v jejím výzkumu pouhých 13% členů subkultury punk. Užití tvrdých drog pak pouhá 4%.

3.3. Hip hop

„Hip hop je umělecká forma zahrnující graffiti, breakdance, Djing a Mcing... Za pátý element hip hopu se dá považovat beatbox.“ (Smolík, 2010, s. 193-194)

Historie

Hip hop, stejně jako mnoho dalších subkultur, není pouhým hudebním žánrem, nýbrž životním stylem. Počátky hip hopu se datují až do 60. let 20. století, kdy se v newyorských městech, zejména Bronxu, začínají míchat jamajské a americké hudební proudy. Rose (1994) uvádí jako zakladatele hip hopu Dj Koola Hercé, což byl umělec z Jamajky, který se nejdříve věnoval graffiti a tančil breakdance. Jeho styl Djingu zaujal velké množství lidí, kteří se ním nechávali dále inspirovat. Hip hop ve svých počátcích vyjadřoval v textech nespokojenost se životní situací, s chudobou a nezaměstnaností černošské komunity, čímž se stal prostředkem v boji za občanská práva. Obyvatelé ghetta byli neustále nálepkováni, prohlubovala se finanční nerovnost a stále byl pociťovat rasismus vůči Afroameričanům. Mnoho lidí na počátku 70. let ghetta opustila, zůstali tak ti nejchudší, kteří měli více prostoru k životu bez hranic a pravidel. Zvýšila se kriminalita, narůstal počet gangů a potyček mezi nimi či nárůst počtu prostitutek. Všechny jizvy na duši, které způsoboval život v ghettech, vkládali mladí umělci do svých textů, které na ulici doprovázeli bubnováním do všeho možného, a tím se snažili odlišovat od zábavy vyšších tříd. Název hip hop pochází od umělce Afrika Bambaataa, křestním jménem Kevin Donovan. Pod hip hop zařadil Djing, Mcing, graffiti a breakdance a chtěl tak ukázat mladým lidem, že nemusí pouze bojovat a vést války gangů, ale že se můžou zdokonalovat v novém umění (Rose, 1994).

Stejně jako u punkové subkultury, tak i u subkultury hip hop bylo zneužito osobitého stylu členů a stával se postupně komerční záležitostí. Najednou to nebyl pouze hudební styl chudých černošských obyvatel, naopak se začal šířit mezi všechny vrstvy všech obyvatel. Smolík (2010) říká, že zlomem, kdy se hip hop stal mainstreamovou

záležitostí, byla 90. léta a to konkrétně vydání alba *The Chronic* od Dr. Dre. Nastartovalo to vlnu komercializace hip hopu a byl zcela pohlcen trhem. Opět tu velký vliv měla i masmédiá, ale také velký zájem nahrávacích firem a především zájem posluchačů. Roku 1988 byly poprvé uděleny ceny Grammy v kategorii Best Rap Performance. Televizní stanice MTV odstartovala pořad *YO! MTV raps*. S větším zviditelněním hip hopu, především textů, přišly i větší problémy. Texty začali zajímat policii, neboť byly někdy mířeny přímo proti ní, a tak přicházely první stížnosti a volání po cenzuře. Alba kapel začala být označována jako obscénní. Roku 1989 vyústily problémy s policií, kdy byl zastaven a ukončen koncert skupina N.W.A. Dva roky na to však vydávají album *Niggaz4life*, které ovládlo hudební žebříčky té doby a stalo se nejrychleji prodávanou hip hopovou deskou všech dob, kdy za dva týdny bylo prodáno jeden milión kopií (Smolík, 2010).

Jak uvádí Weiss a kol. (1998), v USA se hip hop rozdělil na západní a východní styl a 90. léta hip hopu byla opět spojena s boji a násilím mezi gangy, dále také s drogami a jinými zločiny. Hip hop se pomalu dostal z USA do Evropy, Japonska či Afriky. Důsledkem tohoto rozšíření hip hopu byla dobrovolná komercializace samotných hip hoperů, kteří tak dosahovali větších úspěchů u posluchačů, především bělochů, kteří byli hlavní kupní silou. Navázal také na soul, jazz a blues a vzniklo více stylů a forem hip hopu, čímž bylo opět dosaženo zvýšeného počtu posluchačů, kupců. Mezi nejznámější hip hopové interprety té doby patřili Wu-Tang Clan, Ice Cube, Snoop Dogg, Vanilla Ice, Public Enemy, Eminem či 50 cent (Weiss a kol., 1998).

V dnešní době je hip hop rozčleněn do mnoha podob a je rozšířen po celém světě. Tento hudební proud a celou subkulturu hip hopu ovlivnily peníze a móda, která je velmi žádaná (Smolík, 2010).

Komunikace

Jak již bylo řečeno v kapitole historie, hip hop se skrz texty vyjadřoval k tématům spojených se životem černošské spodiny jako chudoba, lidská práva, rasismus atd. Šířením subkultury a hudebního stylu napříč světem se však zvýšila i rozmanitost textů a námětů, tudíž se v dnešní době hip hop vyjadřuje téměř ke všemu. Cenzura v 90. letech velmi ovlivňovala komunikaci hip hopové subkultury. Společnosti a především státním složkám vadily vulgarity a slovní útoky přímo proti nim. Například skupina N.W.A. se svou písní „*Fuck tha Police*“ byla označena za násilí podněcující a dána na index FBI. Vulgární výrazy jsou typické pro většinu textů, jednak je to způsobeno tím, že hip hop si neklade žádná pravidla a snaží se mluvit k tématu naplno, bez servítek, že je to jazyk blízký životu

ulice, a že je pro konformní většinu společnosti pobuřující. Neverbální komunikaci používají členové subkultury hip hop, podobně jako členové subkultury skate, při pozdravech, které se skládají z různých variací uchopení ruky druhého. Při koncertech je typické „mávání“ rukama nad hlavou a houpaní se do rytmu, nic zběsilého jako pogo. U této subkultury je velmi důležitá sociální skupina složená z několika jedinců, někdy také zvaná „crew“, jejíž členové se uznávají a respektují, někdy „crew“ může emocionálně nahradit rodinu. Při tzv. battlech, soutěžích, si dva hip hopeři mezi sebou vyměňují názory a jde o jakýsi souboj. Nejde ani tolik o hmotnou výhru, nýbrž o prestiž a uznání. Používají k tomu slangové výrazy a vulgární výrazy propojené v rýmech do rytmu hudby. Pro komunikaci a předání informací o subkultuře hip hopu se velmi zasloužila, jako ve všech případech, masmédiá. Jako první byla MTV s televizní show založené na hip hopu. Největší část subkultury se předává díky nahrávkám skupin na hudebních nosičích různého formátu či dnes běžným videoklipům na internetu. V televizi komunikuje hip hop s divákem skrze reklamy, seriály či filmy, některé jsou celé věnované právě tématice hip hopu a členům subkultury. Důležitou formou komunikace je jeden element hip hopu, a tím je graffiti. Graffiti je považováno jako samostatná subkultura a na její popis by vydala další práce (Smolík, 2010).

Oblečení a vizáž

V prvopočátcích, kdy subkultura hip hopu nebyla ještě ovlivněna penězi a slávou, byla věcí spodiny, tudíž oblečení nebylo značkové a luxusní, doplňky nebyly zlaté. Hip hop té doby byl věcí spíše ideologickou, to se však v 90. letech změnilo a z hip hopu se stalo zboží. Charakteristické jsou volné věci, sportovní oblečení, kšiltovka, nejčastěji s rovným kšiltem či basketbalové boty. Ve spojení se subkulturou skate vznikla i jakási směs oblečení, kdy skateboardové značky začaly vyrábět oblečení ve stylu hip hopu. Volná trika, nejlépe větší velikosti, stejně tak volné a široké rifle a v poslední řadě robustní boty, tzv. chleby. V dnešní době je móda hip hopu ovlivněna mnoha dalšími směry a chutí inovovat, avšak stále přetrvává kolaborace se skateboardovým oblečením. Jsou více typické úzké kalhoty, ale drží se faktor ležérnosti mládí. Nejvíce typické napříč generacemi hip hopu jsou doplňky ze zlata, které ukazují prestiž nositele (Smolík, 2010).

Vztah k drogám

Subkultura hip hop je po celou dobu své existence velmi spojena s kouřením marihuany, jsou o ní zmínky v textech, či celé písně. Mohli bychom to přisoudit také tomu, že počátky hip hopu jsou spojeny s Jamajkou, které je známá ve spojitosti právě

s marihuanou. Kouření marihuany je i často zobrazováno ve videoklipech, kde je považováno za naprosto samozřejmé a normální (Smolík, 2010).

Výzkumu, který provedl Štěpánek (2011), se účastnilo 56 členů subkultury hip hop a odpovídali na otázky ohledně zneužívání návykových látek. Hip hop, jako subkultura, byla označena za velmi rizikovou v postoji k drogám. 77% členů subkultury hip hop někdy kouřilo marihuanu, téměř 27% někdy zkusilo lysohlávky. Celoživotní prevalence u dalších tvrdých drog, jako je pervitin, LSD, extáze či kokain je okolo 5 až 12% (Štěpánek, 2011).

4. Drogy

„Slovo „drogy“ obvykle označuje naprosto odlišné substance, které spojuje jediné: To, že jsou zakázané.“ (Doležal, 2000, s. 8)

Pod slovem droga se může skrývat více významů. Původní význam slova droga znamenal usušenou surovinu rostlinného nebo živočišného původu sloužící především k léčbě. Nešlo tedy o látky, které způsobují závislost. Jako drogu můžou lidé označit i činnosti, na kterých jsou ve své podstatě závislí (hudba, sport, člověk...). Nejčastěji je však slovo droga míněno ve významu nelegální látka, čili přírodní nebo syntetická návyková látka, jež mění vědomí, jednání a chování člověka spojené se všemi společenskými i zdravotními důsledky. Mnoho lidí však nepovažuje za drogy nejčastěji užívané látky v naší kultuře, a to kofein, nikotin a alkohol. Avšak právě proto, že to jsou látky v naší společnosti tolerované a hlavně legální, roste s jejich užíváním riziko závislosti, která může skončit hůře než závislost na některých nelegálních látkách (Nejznámější drogy, ©2016).

4.1. Závislost

„Každá droga, která je vpravena do organismu, může být nejen škodlivá, ale i velice nebezpečná.“ (Illes, 1999, s. 6)

Nebezpečí pro organismus stoupá tím více, čím více drogy si uživatel aplikuje. Užívání stále většího množství drogy je jedním z hlavních znaků závislosti, avšak ne jediným. Závislost je složitý jev, který nelze jakkoliv bagatelizovat. Nikdo nemůže tvrdit, že si za závislost může dotýčný jen sám, nebo že za to může jen jeho parta, neboť je to jev, který podléhá mnoha faktorům. Je potřeba je brát v úvahu všechny současně, a to jak při prevenci, tak i při případné terapii. Tyto faktory rozdělil Illes (1999) následovně:

1. Faktory farmakologické (konkrétní droga)
2. Faktory psychické a somatické (osobnost jedince)

3. Faktory environmentální (rodina, prostředí, okolí)

4. Faktory percipitující (podněty)

Sám autor uvádí, že rozdělení není striktní. Jsou to však faktory, které se víceméně u všech závislých objevují. U každého závislého může být hlavním faktorem něco jiného, např. u někoho může mít hlavní vliv na užívání drogy okolí, u někoho to zase může být kvůli depresím či z naprosté nudy a demotivace. V žádném případě tak nestačí přijít na jeden faktor a toho se držet, protože faktorů bývá z pravidla více naráz (Illes, 1999).

Prvních příznaků závislosti by si měli všimnout zejména rodiče, neboť jsou v každodenním kontaktu s dítětem a tak mohou pozorovat náhlé změny. Mohou to být změny v chování jako nesoustředěnost, nevrlost, ospalost, ztráta zájmu o záliby či razantní změna okruhu přátel. Důležitým ukazatelem může být také prospěch ve škole, který se u drogově závislých v mnoha případech zhoršuje. Z dalších příznaků bych ještě uvedl změny ve stravovacích návycích, nechutenství, či naopak časté přejídání, ale také finanční problémy jedince spojené s menšími krádežemi v domácnosti (První příznaky závislosti, ©2016).

Jak již bylo uvedeno, závislost může vycházet z rodinného prostředí. Nešpor a Csémy (1999) uvádějí výsledky výzkumů Matějčíka a Skály, které se zabývají závislostí rodičů na alkoholu a jejího dopadu na děti. Potvrdili, že stupeň alkoholismu přímo souvisí i se stupněm postižení dítěte. V rodinách alkoholiků mají děti větší pravděpodobnost, že budou pacienti psychiatrie či jiného zařízení a hrozí u nich častěji deprivace a pocit sociálního a emočního znevýhodnění. Tyto všechny faktory zvyšují jejich riziko ke zneužití návykové látky, která může případně vést k závislosti (Nešpor a Csémy, 1999).

Závislost na návykových látkách je také potřeba brát v kontextu moderního 21. století. Moderní doba, ve které se vše zrychluje, vše je dostupné, avšak mnoho lidí dohání tato rychlá doba k pocitu prázdnoty. Potřeba utéci z každodenní rutiny a stereotypu vede k hledání prostředku pro únik z reality. Návykové látky poskytují bezesporu nejsnadnější cestu k útěku z reality, avšak pomíjívou. Vystává tedy otázka, co bude dál, neboť mladé generace lidí, které mají převzít odkaz od starších generací, odmítají vše, co je jim předáváno. Hledají svobodu, chtějí se svobodně rozhodovat a jednou z cest se jim může jevit právě droga. Někteří se vydali dokonce cestou jakéhosi sebezničení, nemají motivaci, nechtějí žít a samozřejmě tuto situaci prohlubují v mnoha případech drogami (Jedlička a kol., 1997).

4.2. Rozdělení drog

První postoj společnosti k drogám

1. **Legální drogy** – Jsou tolerovány společností i zákony, běžně se s nimi setkáváme. Může vzniknout stejná, někdy i horší závislost než na drogy nelegální.

Příklad: alkohol, nikotin, léky, kofein, rozpouštědla

2. **Nelegální drogy** – Nejsou tolerovány společností ani zákony. Jsou to drogy postavené mimo zákon a jejich prodejem a přechováváním koná jedinec trestnou činnost.

Příklad: marihuana, pervitin, heroin, extáze

Druhý postoj společnosti k drogám

1. **Měkké drogy** – Jsou společností považovány za bezpečnější. Předpokládá se nižší riziko závislosti a menší problémovost uživatelů.

Příklad: konopné drogy, nikotin, extáze

2. **Tvrdé drogy** – Jsou společností považovány za rizikové a nebezpečné. Vzniká riziková závislost, která může být spojena s další trestnou činností. Tvrdé drogy se v mnoha případech aplikují nitrožilně.

Příklad: pervitin, heroin, kokain

Riziko závislosti

1. **Drogy s mírným rizikem** – Společností spíše akceptovány, neboť riziko je pro společnost i uživatele celkem nízké, přijatelné.

Příklad: kofein, marihuana

2. **Drogy s vysokým rizikem** – Společností spíše zamítány a odsuzovány, neboť riziko vzniku závislosti a komplikací spojených s dalším užíváním je vysoké.

Příklad: pervitin, heroin, rozpouštědla

Působení na psychiku zdravého člověka

1. **Tlumivé látky**

Po jejich požití přichází uvolnění, klid, zpomalenost až spánek. Vyvolávají silnou tělesnou, ale i duševní závislost. Uživatel je potřebuje každý den a každým dnem také roste tolerance vůči dané látce, tudíž uživatel potřebuje postupně zvyšovat dávky. Bez dané látky se uživatel cítí mnohem hůře než před tím, co ji začal brát. Hlavním zástupcem této skupiny je **heroin, morfin**, dále například **alkohol**, ale nutno dodat, že hodně zástupců mají tlumivé látky v běžně **dostupných lécích**, které užívá velká část populace. Jsou to **léky na spaní** nebo tzv. „šťastné pilulky“, které slouží proti úzkostem. Může to být např. **Diazepam, Neurol, Lexaurin a Rivotril**.

2. *Povzbuzující, stimulační látky*

Povzbuzují centrální nervový systém, a tak mizí postupně únava, zvyšuje se výkon a s tím spojená aktivita. Jedinec se cítí energicky, plný fyzické i duševní síly, někdy až euforicky. Se stimulanty vzniká výrazná psychická závislost. Mezi tyto látky se řadí i **čaj, káva a nikotin**, avšak hlavními zástupci jsou **Pervitin, Kokain a Amfetaminy**.

3. *Halucinogenní látky*

Už podle pojmenování této skupiny je jasné, že to jsou látky, které způsobují halucinace. Mění celé naše prožívání, to co vidíme, slyšíme a cítíme. Tudíž zkreslují realitu a jejich uživatel má problém poznat, co je a není skutečné. Často zvyšují intenzitu vnímání barev a prostoru. Jejich efekt je označován jako psychedelický, znamená to rozšířené vědomí, mimosmyslové poznávání, otevření nových koutů v myšlení atd. Vznik závislostí u těchto látek je velmi sporný, neboť časté užívání např. velmi silných **lysohlávek** není po tak silných „tripech“ téměř možné. U **konopných drog**, čímž myslím **marihuanu**, potažmo **hašiš**, je riziko pouze závislosti psychické, která však nemusí být devastující pro jejich uživatele. Uživatelé se s ní často vyrovnají a dokáží s ní žít, aniž by jim škodila a výrazně narušovala život. Největším nebezpečím halucinogenů je nepředvídatelnost jejich účinku a může být narušeno psychické zdraví a rovnováha uživatele. Může stačit jeden příliš silný „trip“, aby uživatel skončil mimo realitu. Nejčastějšími zástupci u nás jsou **lysohlávky, konopné drogy a LSD** (Rozdělení drog, ©2016).

4.3. Alkohol

Alkohol je náš elixír i jed. Je to jedna z nejznámějších, nejrozšířenějších a nejstarších návykových látek, kterou lidské civilizace požívají mnohá staletí v nejrůznějších formách nápojů. K požití alkoholu vede mnoho příčin a situací. Někdy to může být pouhá chuť na konkrétní druh alkoholu, žízeň nebo konverzace v dobré společnosti (Alkohol, ©2016).

V tom horším případě je to potřeba potlačení stresu, depresí či zahánění problémů. U mládeže může touhu opít se vyvolat např. špatný prospěch ve škole, stres ze životních změn v adolescenci, potřeba vyrovnat se starším a nebýt za slabocha. V neposlední řadě slouží mladistvým alkohol jako pomocník při překonání ostychu ke druhému pohlaví. Jedním z častých případů, proč mladiství zkoušejí a pijí alkohol, je obyčejná nuda, čili nedostatečně vyplněný volný čas, o jehož smysluplné využití by se víceméně měli starat rodiče (Illes, 1999).

Ačkoliv to lidé pijící alkohol neradi slyší, alkohol je droga. Je to droga, kvůli které na silnicích, ale i mimo ni, přichází lidé o život, páchají násilí a výtržnosti. Alkohol vyvolává také závislost, jejíž léčba není jednoduchá, naopak je to proces, který postihne život člověka až do jeho konce. Sráží na kolena mnoho lidí, ale přesto je stále volně dostupná téměř na každém kroku, propagována médii celého světa a majoritně vnímána ne jako tvrdá droga. Obecně se totiž tvrdí, že ostatní drogy jsou mnohem nebezpečnější než alkohol. Opojení alkoholem je totiž neměnná zkušenost, která nevyvolává žádné nové stavy, snění či halucinace jako např. lysohlávky či LSD, a i proto je společností tolerován. Mezi nejčastější alkoholové nápoje patří pivo, víno, lihoviny a likéry (Illes, 1999).

Alkohol se zdá být méně nebezpečný, neboť se neužívá injekčně, tudíž se do těla dostává pomalu a jeho účinky se dostávají postupem času. Alkoholové nápoje obsahují nejčastěji kolem 40% alkoholu ve tvrdém alkoholu jako např. whisky, vodka a kolem 4-5% alkoholu v pivu. Samozřejmě s jídlem roste chuť a s pitím alkoholu to není jinak, a tak lidé začali vyrábět i nápoje, které obsahují mnohem více procent alkoholu (například Cocoroco, alkoholický nápoj z Bolívie obsahuje 96% alkoholu). Alkohol se získává pomocí kvašení cukru a látka, kterou lidé pijí, se nazývá ethylalkohol, jinak zvaný ethanol. Avšak jsou tu i levnější, ne však bezpečnější cesty k alkoholovému opojení. První náhražkou může být methylalkohol, který se používá jako nemrznoucí směs, či rozpouštědlo. Nevýhodou je, že obsahuje menší množství účinné látky a co je horší, poškozují zrak, někdy až natrvalo. Další náhražka je izopropylalkohol. Ten obsahuje voňavky a vody po holení (Illes, 1999.)

Účinky a projevy alkoholu

Vstřebávání alkoholu začíná v žaludku a střevech a postupně putuje do celého krevního oběhu. Po vstřebání je určité množství alkoholu právě i v dechu a moči. Zbylý alkohol musí být zpracován pomocí metabolismu, jež pro alkohol zajišťují pouze játra. Dlouhodobé užívání alkoholu může játra natrvalo poškodit a dochází k cirhóze jater. Jediným řešením tohoto závažného onemocnění je pouze transplantace (Illes, 1999).

Alkohol působí ve většině případů z počátku povzbudivým efektem. Cítíme se komunikativnější, veselejší, problémy ustupují do pozadí a stejně tak zábrany. Ve skutečnosti je oslabena naše centrální nervová soustava. Dochází ke zhoršení tělesného a duševního výkonu a čím více alkoholu člověk vypije, tím se progresivněji zhoršuje jeho stav. Postupně přestane fungovat paměť, nastupuje nesoustředěnost a otupení smyslů. Často se objevují i deprese a negativní emoce. Veliké riziko představuje, hlavně pro děti a mladistvé, otrava alkoholem, kterou může způsobit i malé množství alkoholu. Nezkušenost

a nevypělost organismu mohou způsobit v těch nejhorších případech i smrt, pokud se nedostaví rychlá a dostatečná pomoc (Illes, 1999).

Stupeň opojení určuje koncentrace alkoholu v krvi, to znamená, že se jedinec více opije, když dosáhne rychle vyšší koncentrace alkoholu. Jsou tu však další faktory, které naopak opilost zpomalují. Vstřebávání alkoholu do těla pomáhá zpomalit jídlo. Z největší části jsou to sacharidy jako chléb nebo brambory. Rychleji se nám alkohol dostane z těla, pokud více vylučujeme. Nejvíce však vystřízlivění závisí na činnosti jater, jež metabolizují 90% alkoholu v těle. Znamená to, že vystřízlivění je několikahodinový proces, který není nijak možné obelstít kávou ani energetickým nápojem (Illes, 1999).

Zdravotní důsledky

Nejčastějším důsledkem je jednoznačně tzv. kocovina, jejímiž příznaky jsou bolest hlavy, slabost a nevolnost. Alkohol je silné diuretikum, tudíž přichází dehydratace organismu, na kterou často pomůže sklenice čisté vody. Alkohol také snižuje tělesnou teplotu, neboť rozšiřuje povrchové cévy. To se může stát osudné pro člověka, který v chladné noci usne venku. Nejvíce zranitelnou skupinou jsou v tomto případě bezdomovci a starší lidé, kteří jsou náchylnější k onemocnění. U dlouhodobého pití se dostávají problémy v oblasti výživy a také trávení. Alkohol může způsobit, že tělo přestane využívat některé z vitamínů řady B a C. V případě, že je konzumován místo jídla se postupem času může dostavit podvýživa. Poškození trávení je spojeno se zvracením, nevolností, nechutí k jídlu a průjmami. Dalšími problémy mohou být vředy či zánět slinivky. Značné následky však může alkohol zanechat na mozku, který se s přibývajícím věkem zmenšuje a dochází ke snížení intelektu. Mohou se dostavit i nemoci srdce. Při častém pití alkoholu je oslabena srdeční činnost. Naopak střídme pití je lepší, než úplná abstinence, neboť může pomáhat proti ischemické chorobě srdeční a infarktu. Nedá se určit, jaká dávka alkoholu je pro člověka smrtelná, neboť je to individuální. Záleží tak na množství a obsahu vypitého alkoholu, na tělesné konstituci, na současném stavu jedince, ale také na pohlaví (Illes, 1999).

Každý snese jiné množství alkoholu, a co pro jednoho může být normální dávka, pro druhého může znamenat smrt. Proto je potřeba zachovat rozum a pít s mírou, abychom si nenamíchali svůj smrtící elixír.

4.4. Marihuana

Konopí seté (*Cannabis sativa*) patří mezi první plodiny, které člověk začal pěstovat. Využívalo se jako průmyslová plodina, součást jídel, ale také jako léčivo na různé druhy

nemocí. Už v historii bychom našli různé kontrakultury, které v tehdejších společnostech stály mimo hlavní proud, a jejich členové se snažili dosáhnout vyššího vědění a duchovního osvícení právě pomocí užívání různých drog. Mezi ně patřila samozřejmě i marihuana a hašiš. V té době však nebyla marihuana tak silná, neobsahovala tolik psychoaktivní látky THC (tetra-hydro-cannabinol) jako obsahuje dnes. Jako s každou ilegální drogou, tak i s marihuanou je spojen černý trh a milionové obraty peněz po celém světě. I proto je postoj mnoha států světa k této rostlině velmi nahnutý, někdy až nenávistný. Z médií se ozývaly názvy jako „d'áblovo sémě“ nebo „kouř z pekel“, který způsobuje násilnické a psychotické chování. Na druhou stranu prudce roste počet zastánců a milovníků kanabisu. Obhajují jeho pozitivní účinky v oblasti lékařství. Pocit úlevy, který pacienti cítí a prožívají, se bohužel nedá moc dobře doložit (Legalizace.cz, ©2009).

V naší zemi je marihuana nejrozšířenější ilegální drogou. Zároveň ve věkové kategorii mladých dospělých, kteří užívají marihuanu, patří Česká Republika mezi špičku všech států Evropy. Stala se mezi mladými stejně tak oblíbenou, jako bylo u starších generací pivo. Připisuje se to zejména jejím účinkům, neboť člověk po užití marihuany zažívá pocit klidu, často spojený se smíchem. Dále také různé myšlenkové pochody, které vedou k novým myšlenkám. Svět se může zdát barevnější a hezčí. Velká změna také přichází od chuťových receptorů, které jsou ve stavu „zkouření“ naladěné sníst téměř cokoli, co jedinec spatří. Po zhruba 2 až 3 hodinách, kdy látka přestává aktivně fungovat, může přijít pocit unavenosti, slabosti až spánku. Člověk pak může vypadat apaticky, někdy i naštvane. Stejně jako alkohol, tak ani marihuana se neužívá nitrožilně. Nejčastěji se kouří ve formě ručně ubalené cigarety („joint“), z malých dýmek („šlukovka“) či speciálních vodních dýmek („bong“). Dá se však také konzumovat formou nápojů či jídla. Konzumace marihuany ústy např. v sušenkách způsobuje delší nástup účinku a stejně tak i stav trvá delší dobu. Při nepřiměřené konzumaci lze dobře neodhadnout množství, což může způsobit různé bolesti a nechutenství, u slabších jedinců i psychózy. Nejčastěji se dnes setkáváme se dvěma druhy marihuany, které se liší v podmínkách, ve kterých byly vypěstovány. Prvním druhem je přírodní konopí („venkovka“) a druhým druhem je konopí pěstované uměle takřka v laboratorních podmínkách („skank“). Pro větší obsah THC, čili větší intoxikaci, je více ceněn tzv. skank, pro různorodost účinku zase tzv. venkovka. Koncentrovaný výtazek z rostliny kanabis, hnědé až černé barvy s velkým obsahem THC, se nazývá hašiš. Jeho účinky jsou výraznější a silnější než u běžně kouřené marihuany. Je to však produkt ze stejné rostliny, se stejnými psychoaktivními látkami (navykovelatky.cz, ©2016).

Účinky a projevy marihuany

Gelder (2007) uvádí změny v oblasti komunikace častých uživatelů marihuany. Mluví o tzv. argotu (slangu), který je typický slabou slovní zásobou a častým opakováním stejných frází a slov. Vyjadřování uživatele marihuany označuje jako nejasné, mlhavé a někdy i afektované. Témata, o kterých mluví, mohou být mnohdy velmi naivní, dětinské a vyjadřování může působit nevyzrálým dojmem (Gelder, 2007).

Po užití v nejčastější formě, čili kouřením ubaleného „jointu“, dochází k patrnému účinku již během kouření, celkový účinek se dostavuje v průběhu zhruba patnácti minut. Běžná doba trvání účinku je kolem 2 až 4 hodin od kouření, kdy záleží na více faktorech, jako je tělesná konstituce uživatele, četnost kouření marihuany, či přímo konkrétní druh kanabisu. Po požití marihuany ústy, čili ve formě např. koláčků nebo sušenek, je doba nástupu účinku delší než při kouření, zhruba 30 minut. Zvyšuje se také doba působící na organismus uživatele, která může být dvojnásobně delší než při kouření, čili 4 až 8 hodin. V některých případech, kdy je špatně odhadnuté množství při perorálním požití, může látka na tělo působit až 14 hodin. Kanabinoidy jsou poté transportovány do celého těla, do všech orgánů, menší množství se usadí v tucích a do mozku se dostaví pouze malé množství na malou dobu, a to do čelních a temenních oblastí mozku. Kanabinoidy vytěsňují z mozku anadamidy, což jsou látky jim podobné a obdobně působí v tělu na euforii a uvolnění. Po požití tedy přichází již zmiňovaná veselost, uvolnění, někdy i euforie, která se však postupně vytrácí. Při dlouhodobém užívání je tlumena běžná produkce anamidů, což vede ke zvýšené potřebě užívání látky, a tím nahrazování anamidů. Po užití také dochází k lehkému snížení tlaku, s čímž se snaží vyrovnat srdce, a to tak, že dojde ke zvýšení tepové frekvence. Dále marihuana rozšiřuje cévy v očích, tudíž je u uživatelů častým příznakem zrudnutí očí. Působí však také na produkci slin, ale i slz. Častými příznaky toho jsou sucho v ústech a slzavé oči. Z kognitivních procesů je zhoršena pozornost, postřeh, koncentrace, což je nebezpečné při řízení motorového vozidla. Může se také zhoršit zrakové vnímání či koordinace celého těla. Je důležité podotknout, že všechny příznaky a projevy jsou individuální záležitostí a u nemocného člověka mohou mít mnohem horší charakter (Legalizace.cz, ©2016).

Zdravotní důsledky

Fyzická závislost na marihuaně neexistuje. Pouze 20% těch, kteří užívali marihuanu v adolescenci, u toho zůstalo do dospělosti. Jen pro zajímavost, u alkoholu je to zhruba 90%. Psychická závislost se může objevit, není však nepřekonatelná. Při dobré motivaci a

odhodlání se ji lze zbavit. Dlouhodobé kouření může vést k problémům s plícemi. Nejvíce jsou zasaženy průdušinky a průdušky, na které se může chytit zánět. Projevuje se to kašlem a chronickou bronchitidou. Řešením toho jsou dnes známé vaporizéry, které z marihuany vytáhnou pouze potřebnou látku THC, a tu uživatel inhaluje. Další vliv, o kterém se spekuluje, je vliv na spermiu a reprodukční funkci uživatele. Byly předloženy práce, které dokládají poškození kanabinoidních receptorů a s tím spojenou neplodnost uživatelů. Stejně tak na počátku jsou studie o vlivu marihuany na plod u uživatelů ženského pohlaví. Jako i jiné látky, tak i kanabinoidy prochází placentou. Výzkumy uvádí, že u dětí uživatelů marihuany byla typická nižší váha a nižší váhový přírůstek, než u žen, které marihuanu neužívaly. Uvádí také, že v průběhu let děti uživatelů byly více náchylné k nepozornosti, špatné koncentraci a také vykazovaly známky hyperaktivity. Poslední otázkou je vznik schizofrenie po užívání marihuany. Téměř jisté je, že dlouhodobé užívání marihuany vede ke zvýšenému riziku hospitalizace právě se schizofrenií. Souvisí s tím samozřejmě mnoho dalších faktorů, které jsou individuální záležitostí každého jedince. Odborníci se shodují na tom, že kvůli užívání konopí přichází schizofrenie u pacientů dříve, nicméně se domnívají, že u zdravého jedince, který není de facto předurčen ke schizofrenii, ji pouze marihuana nevyvolá (Lezalizace.cz, ©2016).

4.5. Nikotin

Je to, společně s alkoholem, nejrozšířenější droga na světě a tvrdí se, že tyto dvě drogy mohou být počátečním krokem k těžké závislosti na drogách. U mnoha lidí je to první droga, kterou v životě zkusí. Nikotin je návyková látka obsažena v tabáku, nejčastěji kouřeném ve formě cigarety. Představuje jakousi zkoušku dospělosti, okušení něčeho zakázaného a vzrušujícího. Posléze se může stát velmi návykovou drogou, která se drží jedince někdy i celý život. Mezi mladými lidmi v České Republice se každoročně zvyšuje počet kuřáků, výjimkou nejsou ani mladé slečny a ženy (Illes, 1999).

Dalšími způsoby kouření tabáku jsou doutníky, dýmky a vodní dýmky. V historii, ale i dnes, je možnost zakoupit také tabák žvýkácí či šňupací. Uvolnění od stresu je jeden z nejčastějších důvodů, proč si kuřáci dopřejí cigaretu. Dnes je to už však i kulturní tradice a společnost v podstatě nabádá ke kouření. Po pár cigaretách však kouření přestává být jen nějakým zlozvykem, ale může dospět až do stavu psychické, či fyzické závislosti. Z počátku je to závislost psychosociální, což znamená, že si kuřák zvykne na cigaretu jako na předmět, který má v ruce, manipuluje s ním a je to součástí jeho vizáže. Fyzická závislost na nikotinu je poněkud delší záležitostí spojenou s častým kouřením v průběhu zhruba dvou let a projeví se až u 80% pravidelných kuřáků. Nikotinové receptory, které

zvyšují svůj počet častějšími kouřeními, potřebují více a více nikotinu. Nedostatek nikotinu způsobuje abstinenci příznaky, jež není kuřák schopný dlouho překonávat, a tak si dříve či později musí zapálit (Jak vzniká závislost, ©2016).

Účinky a projevy kouření

Nikotin sám o sobě je prudký jed a jeho smrtelná dávka pro člověka je 50mg podaných naráz. Cigaretta toto množství může obsahovat, avšak vstřebává se pouze 1 až 2mg nikotinu z jedné cigarety. Zajímavostí je, že po vypití např. piva, ve kterém je hozen nedopalek, může dojít k otravě nikotinem, neboť v nedopalcích ho je nejvíce. Záleží samozřejmě na tom, jestli je dotyčného organismus zvyklý na nikotin. Nikotin se při kouření vstřebává sliznicemi dýchacího a trávicího ústrojí. Při kouření cigarety se aktivizuje metabolismus, zvýší se dechová frekvence a ustoupí pocit hladu, neboť kuřák má v tu chvíli to, co potřebuje. Zvyšuje se také srdeční činnost a s tím stoupá i krevní tlak, může se objevit i hypertenze. Nikotin urychluje střevní peristaltiku, proto může docházet k časté potřebě vyprazdňování. V mozku dráždí centrální nervový systém a tím aktivizuje duševní činnost jedince. Pomáhá tak kuřákovi vyrovnat se s každodenním stresem, na chvíli vypustit a přemýšlet nad něčím jiným. Po pár týdnech či měsících kouření jsou však stresovými situacemi všechny, při kterých si kuřák nemůže zapálit a myšlenka abstinence je nemyslitelná (Účinky nikotinu, ©2016).

Zdravotní důsledky

Časté kouření přináší mnoho rizik spojených s nemocemi. Nejčastěji je postižen dýchací systém, bývají to záněty hrtanu, hltanu, průdušnice a průdušek, které doprovází typický kuřácký kašel. Trávicí systém trpí častým střídáním průjmů a zácpy, nechutenstvím a v těžkých případech i zvracením. V krevním oběhu se také projeví změny, nepravidelný rytmus tepu srdce, pocit sevřenosti a bušení srdce jsou ukazatelem těžké závislosti. Zdravotní rizika nejsou však spojena jen s kuřákem, ale i s jeho dětmi, či potencionálními dětmi. U mužů je prokázán vliv kouření na pokles potence a u žen se mohou objevit menstruační poruchy, v horším případě může nastat potracení plodu. Nikotin proniká do plodu placentou, což přináší dítěti otravu různého stupně. I přesto kvůli těhotenství přestane kouřit okolo 20% žen. Pasivní kouření dítěti může způsobit zápal plic, snížení plicních funkcí či vznik astmatu. Všeobecně kouření, ale i pasivní kouření urychluje nástup či průběh civilizačních onemocnění, jako jsou kardiovaskulární nemoci či nádory. Už roku 1950 byl publikován první odborný článek o tom, že kouření může mít

souvislost s rakovinou plic. Zevnějšek trpí také, zejména kůže. Zhoršuje se pružnost pleti, není dostatečně hydratována a vypadá mnohem starší (Illes, 1999).

4.6. Pervitin

Známý též jako piko, perník, peří nebo čeko se řadí mezi metamfetaminy, tzv. stimulující drogy. Je naší nejznámější domácí drogou a je v České Republice velmi rozšířený. Jedná se o práškovou formu drogy, nejčastěji bílé barvy, ale může se objevit i zbarvený do hněda, žluta či dokonce fialova. Je bez zápachu a má celkem hořkou chuť. Výchozí látkou pro výrobu pervitinu je efedrin nebo prášky obsahující efedrin plus další látky jako např. lough. Nebezpečný je i pro svou nevyzpytatelnou kvalitu, neboť mnoho výrobců pervitinu nedodrží správné postupy, nebo úmyslně míchají pervitin s jinými, na pohled stejnými látkami (Illes, 1999).

Domácí varny jsou u nás rozšířeny stejně tak, jako pervitin sám. Vařič pervitinu musí mít chemické znalosti, či musí znát přesné postupy od jiných vařičů, neboť mohou nastat problémy jako výroba nebezpečného zboží pro uživatele či v nejhorších případech výbuch celé varny. Jako prášek se užívá šňupáním, ale po rozpuštění, nejčastěji pomocí zapalovače a lžičky, se užívá injekčně. Běžná dávka se pohybuje okolo 50 až 250 mg. Podobné látky typu budivých aminů bývaly často používány i k léčebným účelům (SANANIM, ©2009).

Účinky a projevy pervitinu

Po nitrožilní aplikaci se dostávají účinky ihned, při šňupání pervitinu je to zhruba 5 až 10 minut. K méně tradičním metodám patří užití ústy spolknutím, kdy se účinky dostávají až za 1 hodinu. Intoxikovaný jedinec může příznaky cítit 8 až 24 hodin, dle toho, jak je na pervitin zvyklý jeho organismus. Zvyklost organismu hraje roli i při detekci pervitinu z moči uživatele. U občasného uživatele zůstává v moči pár dnů až 1 týden, u dlouhodobého uživatele to mohou být až 3 týdny. V krvi se drží kratší dobu, a to v řádů 1 až 3 dnů. Jako první se začnou projevovat fyzické efekty jako je zvýšená výkonnost a přísun energie, což způsobuje motorický neklid, doprovodné pohyby a gesta. Slangově je tento stav označován jako „vykroucenost“. Typický je neustálý pohyb ústy a tření zuby o sebe. Po tomto „tripu“ je uživatel vyčerpan, ve stavu skleslosti doprovázeným častými depresiemi a úzkostí. Málo jídla také způsobuje hubnutí a celkové chátrání organismu. I proto je v některých případech zneužíván mladými dívkami, které nejsou spokojené se svým tělem a chtějí zhubnout. Po užití pervitinu se také zvyšuje tlak, tepová a dechová frekvence. Rozšířené zorničky jsou další viditelnou změnou na uživateli. V mozku se

odehrává nekončící tok myšlenek, zvyšuje se pozornost a soustředěnost. Pervitin je schopný odbourat zábrany v komunikaci a uživatel si připadá sebejistější a empatický vůči okolí. Zažívá pocit euforie. Avšak celý lidský organismus pracuje s vypětím a využitím všech sil, někdy až do stavu vyčerpání. Při několikadenním „tripu“ (užívání pervitinu více dní po sobě) uživatelé nespí, nemají potřebu ani chuť jíst, čímž je organismus neuvěřitelně přetěžován (SANANIM, ©2009).

Zdravotní důsledky

Stálé užívání pervitinu je nebezpečné pro rizika spojená se stavem psychiky. Může to začít nedůvěřivostí k okolí, uživatel má pocit, že je stále někým sledován. Může mít i pocit, že jsou všichni proti němu, jsou spojeni a domluveni. Tyto stavy můžou vést až k velmi silné paranoie. Stav uživatele bývá často přirovnáván ke schizofrenii, ve kterou může po dlouhodobém užívání vyústit. Jeho realita je zkreslená, neví co je skutečné a věří svým přeludům (Illes, 1999).

Objevují se poruchy paměti, myšlení a koncentrace. Mysl uživatele doprovází halucinace, deprese, neklid, strach, v některých případech až sebevražedné tendence. Akutní intoxikace amfetaminy je nebezpečná u sportovců, neboť vede k maximálnímu výkonu, naprostému vyčerpání všech zásob z organismu a v nejhorším případě možné smrti z vyčerpání. Akutní intoxikace je také doprovázena bolestí na hrudi, bolestí hlavy, neklidem, podrážděností, vzestupem tělesné teploty nebo křečím. Poslední fází je upadnutí do bezvědomí. Chronická intoxikace může vést ke změnám ve struktuře mozku. Opakují se všechny již zmíněné příznaky a projevy. Dlouhodobý uživatel je celkově sešlý, prožívá různé bolesti kloubů, bolesti u srdce či arytmií. Zasaženy jsou i játra, plíce a slezina, ve kterých může dojít ke krvácení. Abstinční syndrom uživatele pervitinu je psychický, neprožívá fyzickou závislost. Avšak tolerance na drogu stoupá každou dávkou, což vede u závislých k častému užívání větších a větších dávek pervitinu. Může se tak stát, že si uživatel aplikuje moc velkou dávku a dojde k předávkování. Smrt při předávkování nastává v nejvíce případech jako důsledek postižení srdce, ledvin, jater či plicního edému. Všichni injekční uživatelé jsou zároveň vystaveni riziku infekčního onemocnění, k čemuž dochází při půjčování si jehel mezi více uživateli. Jsou to onemocnění jako žloutenka typu B a C a minimum případů s virem HIV. Prevencí těchto onemocnění je výměna jehel a stříkaček například v kontaktních centrech nebo po kontaktu se sociálními pracovníky v rámci „streetworku“ (terénní programy). Uživatel musí donést použitou jehlu i stříkačku, aby mu byla dána nová, sterilní. V rámci snižování rizik, tzv. harm reduction programu, je

to důležitý program pro zdraví uživatelů drogy, ale i společnosti v okolí uživatele (SANANIM, ©2009).

5. Prevence užívání drog v období dospívání

V dospívání přechází do popředí zájmů člověka vrstevnické skupiny, které ovlivňují trávení volného času, názory a často i rozhodování. Z pohledu rodičovské prevence bývá velmi těžké poznat, kteří vrstevníci jsou ti „správní“ kamarádi pro jejich dítě. Nejlépe by to mělo poznat samo dítě, neboť je s vrstevníky nejvíce času. Rodiče by měli s dítětem hovořit o všem, tudíž i o pěstování dobrých přátelských vazeb a kvalitních zájmů. Samozřejmě tyto hovory musí probíhat v klidu, nepřipustné jsou jakékoliv přesvědčovací, nebo dokonce donucovací techniky, jež mohou být právě zdrojem problémů dítěte. Možností pro rodiče, jak přátele dítěte poznat, je pozvat je domů na návštěvu. Nejen že si rodiče mohou udělat svůj názor na kamaráda nebo kamarádku, ale může to výrazně přispět k utužení vazeb nejen mezi rodičem a dítětem. Prohloubí se tím také přátelský vztah dítěte a jeho vrstevníka/kamaráda. Když se návštěvy opakují, je to velmi dobře jak pro dítě, tak i pro rodiče (Nešpor, 2001).

Dalším faktorem, kterému je potřeba preventivně předcházet, je stres. Ať už je to stres z nezvládnutí těžké školy, či nároků v dané profesi, je na rodičích, aby své dítě podporovali a umožňovali rozvoj jeho schopností. Důležité je neklást na dítě přehnané nároky, nenutit ho do věcí, které nechce dělat nebo je nemůže vůbec splnit. Takové jednání je typické pro rodiče, kteří v mládí nerealizovali své sny a snaží si je tedy prožít skrze svého potomka. Opět je to o spolupráci a komunikaci rodičů s dítětem a naopak. Ve vybírání školy by měl být zohledněn názor dítěte, jeho skutečné schopnosti a dovednosti, ale také možnosti profesí, které bude po škole moci vykonávat. Jde o to najít kompromis, který odpovídá všem, nebo alespoň většině faktorů při výběru školy (Nešpor, 2001)

Mnoho rodičů často tápe v tom, jak velký dohled nad dospívajícím držet. Někteří to přehánějí a drží své dítě co nejvíce doma, aby se mu venku nic nestalo. Někteří naopak nechtějí mít s dítětem problémy a hádky, a tak mu nechávají volné pole působnosti. Samozřejmě ani jeden z těchto pólů není ten správný. Nejlepší je jakýsi pomyslný střed mezi těmito dvěma způsoby výchovy, a to vřelý přiměřený dohled a středně omezující výchova s přihlédnutím k věku. Opět je to komunikace mezi rodiči a dítětem, která zajišťuje zdravé a stabilní klima v rodině, které je pro výchovu a vztah velmi důležité. V rodině by rozhodně nemělo být tabu bavit se o věcech, jako jsou návykové látky, naopak by se mělo diskutovat a nechat projevit názor všech účastníků, především dospívajících. V diskuzi by si rodiče opět měli udržet určitý mezník, kdy na stanovisko dospívajícího

přistoupit a kdy ne, a tím udržovat nepsaná rodinná pravidla. Informovanost a zkušenosti by při takovýchto rozhovorech měly být tím, čím je rodič vybaven. Rodič by měl také mít informace o nabízených řešeních, když je už situace dítěte horší, a v čas zajistit pomoc (zdravotní, psychologickou..).

Sociální dovednosti jsou v období dospívání v procesu velkého rozvoje, navazují se vztahy mimo rodinu, v nových situacích je potřeba jiná komunikace, čelí se velkému sociálnímu tlaku atd. V tomto procesu socializace je hlavní uvědomovat si sám sebe, vnímat své „já“, mít zdravé sebevědomí a s tím je velmi spojeno i sebeprosazení se ve společnosti. Při neúspěchu a následné stresové situaci je potřeba předejít delšímu stresovému vypětí. Velká část obyvatel České Republiky je zvyklá řešit to cigaretami a alkoholem, protože to tak řeší i ostatní a prostě to patří k naší kultuře. Pokud nechceme, aby to tak řešilo naše dítě, musíme začít především sami u sebe. Ideálním způsobem je naučit se jakoukoliv relaxační techniku, ať už v podobě přímo relaxačního cvičení, či jiného sportu nebo zájmu. Důležité je, aby relaxovala hlava a přecházelo se tím depresi, stresu a dalším nepříjemným stavům. V dospívání by se měl člověk také naučit předvídat následky svého jednání, předcházet tak nepříjemnostem a přemýšlet o budoucnosti. Tím více by od rodičů a učitelů ze školy mělo dítě znát nebezpečí a důsledky užívání všech návykových látek.

Mediální gramotnost je ve světě 21. století také jedna z nejdůležitějších a nejzákladnějších schopností, kterou musí dítě zvládnout, protože ať chceme nebo ne, žijeme ve světě médií a informačních technologií. Jde o to, aby byl dospívající schopen čelit tlaku reklamy a médií na návykové látky. Zkrátka nenechat se zmanipulovat nikým ani ničím, mít svůj názor a být přiměřeně kritický. Spolupráce rodičů a dětí, potažmo školy a okolí, je ta nejlepší cesta, kterou se vydat při stavění preventivních opatření v daných lokalitách (Nešpor, 2001).

Tabulka č. 1 Přehled prevence v rodině – dospívající (od 12 do 20 let věku) (Nešpor, 2001).

Zevní okolnosti života	<ul style="list-style-type: none"> - „Vhodná“ vrstevnická společnost, kvalitní zájmy - Zajistit rozvoj schopností a nadání, NE nerealistické nároky - Přiměřený dohled z pohledu rodičů
Emoční potřeby	<ul style="list-style-type: none"> - Vřelá, středně omezující výchova (přiměřená věku) - Předvídatelné a stabilní prostředí rodiny - Možnost projevit své emoce
Oblast poznávání	<ul style="list-style-type: none"> - Znat a vědět o pozitivních alternativách návykových látek - Rodiče by měli informovaně a poučeně mluvit o návykových látkách s dospívajícím - Všestranný rozvoj osobnosti, příprava na samostatný život
Sociální a jiné dovednosti	<ul style="list-style-type: none"> - Pomoc při navazování kontaktů, prohlubování sociálních dovedností, především komunikace, zdravé sebeprosazení, rozhodování, členění společenskému tlaku - Znalost o tom, kde a s kým se dají řešit různé problémy - Zvládnutí jakékoliv relaxační techniky (bez návykových l.) - Mediální gramotnost; předvídání svého jednání - Prohloubení v oblasti sebeuvědomování, autoregulace

6. Výzkumy subkultur a drog

O problematice vybraných subkultur a jejich vztahu k drogám pojednává bakalářská práce Matějovské (2011). Do výzkumu bylo zahrnuto 100 respondentů, kteří patřili do subkultur metal, punk a taneční scéna. Podle výsledků výzkumu mají zástupci subkultury metal nejraději alkohol (71% metalistů), dále nikotin (46%) a v malé míře také marihuanu, hašiš či LSD. Celých 22% dotázaných metalistů neuzívá žádnou z legálních nebo ilegálních látek. U subkultury punk jsou výsledky podobné, neboť je to stejně tak hudební subkultura, která se taktéž zaměřuje na tvrdší hudební provedení. Celých 78% punkerů pije alkohol a 61% kouří cigarety. Marihuanu užívá pouhých 13% punkerů z vybraného vzorku, tvrdé drogy jen malá část, zhruba 4%. Pouhých 13% členů subkultury punk nezneužívá žádné návykové látky. To v subkultuře taneční scéna jsou výsledky zajímavější. Zvyšuje se procento uživatelů, stejně tak i počet zneužívaných látek. Taneční

scéna patří také mezi hudební subkultury, avšak hudba, se kterou je spojená, je odlišná od metalu a punku. Nejčastější trojici drog začíná alkohol (83% taneční scény), následuje marihuana (78%) a nikotin (67%). Hašiš užívá 33% tanečníků a své zastoupení mají také LSD (22%) a lysohlávky (19%). V neposlední řadě je to extáze (16%) a kokain a pervitin (14%). Žádné drogy uvedlo pouhých 5% zástupců taneční scény (Matějovská, 2011).

Štěpánek (2011) provedl výzkum v rámci diplomové práce na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v Brně na souboru 315 středoškoláků ve věku 15-19 let (147 mužů, 168 žen) na 4 středních školách v okrese České Budějovice. Výzkum zjišťoval zkušenosti členů různých subkultur s nelegálními drogami. Velkou míru užívání nelegálních drog výzkum potvrdil především u subkultur taneční scéna, skate, graffiti a hip-hop. Naopak v subkulturách skinheads, rock a metal byla zjištěna nejnižší míra užívání drog.

Tabulka č. 2 Celoživotní prevalence užití vybraných nelegálních drog v jednotlivých subkulturách v procentech (Štěpánek, 2011).

Subkultura	Počet (n)	Konopné látky	Extáze	Pervitin	LS D	Kokain	Lysohlávky
Skinheads	7	71,4	0,0	0,0	0,0	0,0	14,3
Taneční scéna	49	73,5	16,3	20,4	14,3	6,1	20,4
Hip-hop	56	76,8	12,5	8,9	12,5	5,4	26,8
Graffiti	11	72,7	9,1	9,1	9,1	9,1	18,2
Rock	47	68,1	0,0	0,0	0,0	2,1	6,4
Metal	22	36,4	0,0	0,0	0,0	0,0	4,6
Skate	31	77,4	16,1	22,6	25,8	6,5	25,8

Uherek (2012) realizoval průzkum v rámci diplomové práce na Fakultě humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Věnoval se postoji respondentů ke členům subkultur a užívání drog v subkulturách. Dotazníkového šetření se účastnilo 214 žáků 8. a 9. tříd ZŠ, studentů 4. ročníků maturitních oborů středních odborných škol a gymnázií. Výzkum potvrdil výsledky Štěpánka (2011), neboť respondenti nejčastěji s drogami spojovali subkultury techno a taneční scéna, pro které jsou typické drogy jako extáze či stimulancia (př. pervitin). Dále pak uváděli ve spojení s užíváním drog subkultury squatterů, punk a emo (Uherek, 2012).

Na subkulturu skateboardingu se zaměřil Svojanovský (2014), který píše, že užívání alkoholu, nikotinu a marihuany v této subkultuře je bezesporné, avšak ne pravidlem. Uvádí dále fakt, že skateboarding je závodní disciplínou, kterou někteří berou velmi vážně a naprosto odmítají jakékoliv drogy. Může s tím být spojen i celoživotní postoj odmítající jakékoliv návykové látky (Svojanovský, 2014).

Kučerová (2013), zkoumala vliv subkultur na psychosociální vývoj mládeže. Dotazováno bylo 120 náhodných respondentů, studentů. Z výzkumu vyplývá, že 33% dotazovaných tráví nejvíce volného času s partou venku či v klubu a 56% dotazovaných, kteří jsou členy subkultur, užívají drogy více a častěji než před začleněním do subkultury. Jako nejčastější drogy jsou uváděny klasická trojice alkohol, nikotin, marihuana. Z 22% respondentů, kteří uvedli, že patří do jakékoliv subkultury, změnilo 14% z nich názor a postoj k drogám (Kučerová, 2013).

Na subkulturu punk a s ní spojené užívání alkoholu se zaměřila Broklová (2011) ve své bakalářské práci na 1. LF UK v Praze. Polostrukturovaný rozhovor podstoupilo 10 zástupců subkultury punk z celé ČR, z nichž bylo 9 mužů a 1 žena ve věku 17 až 33 let. Pro většinu respondentů je alkohol nedílnou součástí subkultury punk. Nejoblíbenějším nápojem je pivo a někteří respondenti uvedli, že nejsou schopni přesně stanovit množství vypitého piva za večer. Další uvedli kolem 13-18 piv za večer, ale ve spojení s tvrdým alkoholem se počet piv snižuje. Nejčastěji začínají s pitím alkoholu v 15 letech věku a holdují mu kvůli jeho chuti a účinkům (Broklová, 2011).

Applová (2009) píše o subkulturách mládeže kolem nás, mimo jiné uvádí i náklonnost různých subkultur k drogám. O subkultuře punk uvádí, že je velmi tolerantní k lehkým drogám např. k marihuaně. Také popisuje subkulturu new age, která je označována jako nehippies (noví hippies). Pro tuto subkulturu je typické užívání marihuany, hašiše a extáze. Ortodoxní je v tomto směru subkultura straight edge, u které jsou odmítány všechny drogy, včetně alkoholu i tabáku. U taneční scény je to opět široká paleta drog od alkoholu, marihuany, extáze až po pervitin, LSD či lysohlávky ad. (Applová, 2009).

7. Výzkumné šetření

„Chceme-li co nejlépe postihnout kvalitativní rozdíly mezi jevy, musíme se u jednotlivých jevů snažit zachytit i jejich množství, tj. kvantitu.“ (Chráska, 2006, str. 180)

Základní rozdíl mezi kvantitativním a kvalitativním výzkumem tkví v odlišnosti filozofických základů obou směrů. Kvantitativní výzkum vychází z pozitivismu, jež hlásá přesvědčení o jedné objektivní realitě, kterou neovlivňují naše postoje, přesvědčení a city. Naproti tomu kvalitativní výzkum vycházející z fenomenologie, která klade důraz na subjektivní aspekty jednání lidí, připouští existenci více realit. Někdo vidí tyto dva přístupy výzkumu jako zcela neslučitelné a protikladné, avšak stejně jako Chráska (2006), vidím použití kombinace obou přístupů jako výhodné.

Hlavním cílem bakalářské práce je pomocí výzkumného šetření zjistit, zda je drogová zkušenost jedince ovlivněna subkulturou. Doplnkovým cílem výzkumu je zjistit zkušenost s návykovými látkami v jednotlivých subkulturách, jež bude v kvalitativní části výzkumu podpořena subjektivní zkušeností 3 vybraných respondentů ze subkultur skate, punk a hip hop. Jelikož se bakalářská práce zabývá nejen drogami, ale hlavně i subkulturami, byl zvolen poslední doplnkový cíl, který měl pomocí polostrukturovaných rozhovorů zjistit, jak se subkultura v posledních letech mění, prolíná a kam směřuje do budoucna. Tento cíl byl zařazen pro možnou konfrontaci s postsubkulturními teoriemi, neboť Smolík (2010) uvádí, že subkultury jsou již roztrženy.

Kvantitativní výzkum

Kvantitativní výzkum předpokládá, že lidské chování je do určité míry měřitelné a lze ho předpovídat. Náhodné výběry respondentů, experimenty a strukturované testy a dotazníky jsou jedny z hlavních nástrojů samotného kvantitativního výzkumu. Měření pomocí právě dotazníků nám poskytne dostatek dat, které je potřeba analyzovat. Po statistické analýze můžeme jevy prozkoumat, popsat a srovnat s našimi hypotézami. Posledním krokem je verifikace. Hendl (2005) říká, že verifikace je pouze provizorní, neboť v empirických vědách nelze dokázat stoprocentní platnost dané teorie, můžeme pouze získat argumenty podporující její platnost (Hendl, 2005).

Jako výhody kvantitativního výzkumu uvádí Chráska (2006) především jeho stručnost a přehlednost výsledných dat. Uvádí také, že kvantitativní výzkum poskytuje hlubší poznání reality v její racionální obecnosti. Další výhody vidí Hendl (2005) v rychlém sběru přesných, číselných dat. Jako vhodný, se podle Hendla (2005), jeví tento typ výzkumu především při zkoumání velkých sociálních skupin.

Kvalitativní výzkum

Není to mnoho let, kdy byl kvalitativní výzkum stavěn jako doplněk ke kvantitativnímu výzkumu. Postupem času však nabyl samostatnosti a stal se velmi používaným v sociálních vědách. Hendl (2005) uvádí, že není ani jeden obecně uznávaný způsob jak dělat či dokonce vymežit kvalitativní výzkum. Připojuje se k němu i Miovský (2006), který říká, že popsat kvalitativní výzkum a jeho metody není jednoduché.

Na začátku kvalitativního výzkumu stojí výzkumné téma a na něj navázané základní otázky. Kvalitativní výzkum je považován za pružný typ výzkumu, neboť přímo při zkoumání vyvstávají nové informace, a tak se otázky mohou v průběhu výzkumu doplňovat a měnit. Nemusí se však měnit pouze otázky, ale i další postup zkoumání a sběru dat. Ke sběru dat se používají minimálně standardizované metody. Kvalitativní výzkumník pracuje přímo v terénu s konkrétními osobami, hledá a provádí analýzu všech informací, které jakýmkoliv způsobem souvisí s tématem. Hlavním cílem kvalitativního výzkumu je zjistit a objasnit, jak konkrétní osoby s odlišnou životní zkušeností vnímají a chápou realitu kolem sebe, a proč jednají určitým způsobem v určitých situacích. Bezesporu jednou z největších výhod metody kvalitativního výzkumu je, že nezůstává na pomyslném povrchu případů, nýbrž je zkoumá do hloubky a můžeme tedy mluvit o hloubkovém popisu případů (Hendl, 2005). Je potřeba si uvědomit, že určité fenomény vznikají, mají nějaký průběh a opět zanikají. Označujeme to jako procesualnost. Při zkoumání je potřeba tento proces respektovat a vnímat, že probíhá v konkrétním čase (Miovský, 2006).

Použitý druh výzkumu

„Jestliže má rybář k dispozici několik sítí a v každé z nich je několik velkých děr, pak je lepší, když rybář poškozené síť navzájem překryje a použije tak jednu síť, kterou získá lepší úlovek než použitím jednotlivých sítí odděleně.“ (Hendl 2005, s. 62)

S upevněním kvalitativního výzkumu ve vědě se postupně metodologové začali zabývat propojováním obou přístupů (kvalitativního a kvantitativního) do smíšeného výzkumu. Nazývají ho obecným přístupem, jenž v rámci jednoho výzkumu uplatňuje oba přístupy a kombinuje jejich metody a techniky. Jednou z metod může být výzkum pomocí míchání metod. Spočívá v provedení dotazníkového šetření a následném hloubkovém dotazování vybraných respondentů. Přímou v dotaznících můžeme míchat různé přístupy tím, že budou obsahovat jak uzavřené (ano/ne), tak i otevřené (Jaký je Váš postoj k ...?) otázky (Hendl, 2005).

Předvýzkum

Ještě než proběhl samotný výzkum, bylo vybráno 5 přátel z mého okolí, kteří měli za úkol zkusit vyplnit dotazník a následně mi sdělit, jak se jim dotazník vyplňoval. Díky tomuto kroku jsem mohl zapřemýšlet na změně znění otázek, přidání nových či úplné vypuštění zbytečných otázek. S pomocí těchto pěti respondentů byl tedy dotazník opraven do vhodné podoby využitelné pro výzkum. Otázka č. 4 byla doplněna o položku m) jiná... Doplněny byly také pole pro zdůvodňování odpovědí, která nejsou povinná pro vyplnění, ale lépe dokreslí myšlenku a celý dotazník. Změněna byla poslední otázka č. 12, která měla zjistit, jestli je člen subkultury schopen sehnat drogu snadněji než člen většinové kultury. K tomu by byl však potřeba názor i majoritní kultury, tudíž je položen subjektivní dotaz na snadnost sehnání drogy. 4 otázky byly zcela odstraněny z dotazníku pro svou nadbytečnost a celkové nevhodnosti k tématu. Pro realizovaný výzkum byla použita opravená verze dotazníku.

7.1 Kvantitativní část výzkumu

Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek kvantitativního výzkumu se skládal ze členů subkultur Skate, Punk a Hip Hop, kteří žijí v Královéhradeckém kraji. Věková hranice nebyla pevně stanovena, avšak výzkum se zabýval mládeží, tudíž se věk respondentů pohyboval zhruba od 15 do 25 let věku. Jelikož jsem sám členem nejmenované subkultury, využil jsem výběr respondentů z řad mých známých a přátel, které jsem za dlouhé roky měl tu čest poznat. Zároveň je to má věková kategorie, tudíž respondenti jsou mými vrstevníky. Dotazníky byly nejčastěji vyplňovány ručně v tištěné formě, dále pak posloužili pro rozeslání dotazníků sociální sítě.

Hypotézy

H1: Členství jedince v subkultuře skate, punk a hip hop neovlivňuje jeho zkušenost s užíváním návykových látek.

H2: Muži, jako členové subkultur skate, punk a hip hop, mají větší zkušenosti s užíváním návykových látek než ženy, členky subkultur skate, punk a hip hop.

H3: Členové subkultur skate, punk a hip hop vnímají drogy ve svém okolí jako snadno dostupné, což jim umožňuje časté užívání drog.

Hypotézy byly zkoumány pomocí dotazníku, který je součástí příloh. První ústřední hypotézu zkoumají otázky č. 6, č. 8, č. 9, č. 10 a č. 11. Druhá hypotéza je zkoumána otázkami č. 1, č. 4 a č. 5. Pro třetí hypotézu je stěžejní poslední otázka v dotazníku, č. 12.

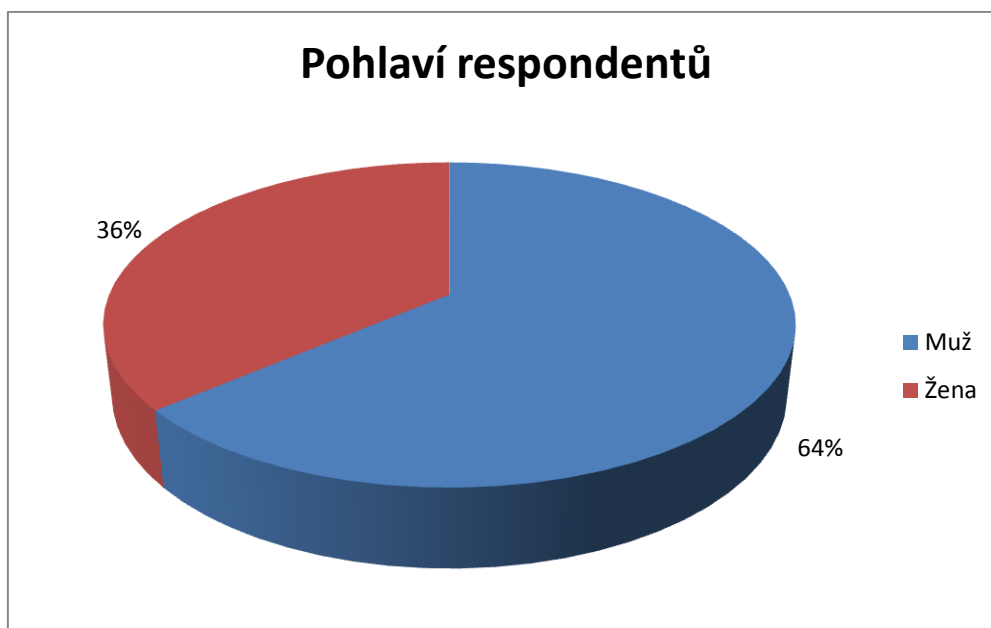
Průběh výzkumu

Před rozesláním či rozdáním dotazníků probíhal pečlivý výběr respondentů, nejčastěji pomocí sociálních sítí. Dotazníky byly však také vyplňovány při příležitostných či domluvených setkáních se členy subkultur. Největší část kvantitativního výzkumu probíhala v říjnu 2016 a zúčastnilo se ho 100 respondentů, členů subkultur skate, punk a hip hop. Z těchto 100 vybraných respondentů potvrdilo členství v subkultuře 91 z nich. 4 chlapeci a 5 dívek se necítí být členy subkultury skate, punk ani hip hop, tudíž jejich dotazníky nejsou ve výzkumu použity.

Výsledky výzkumu

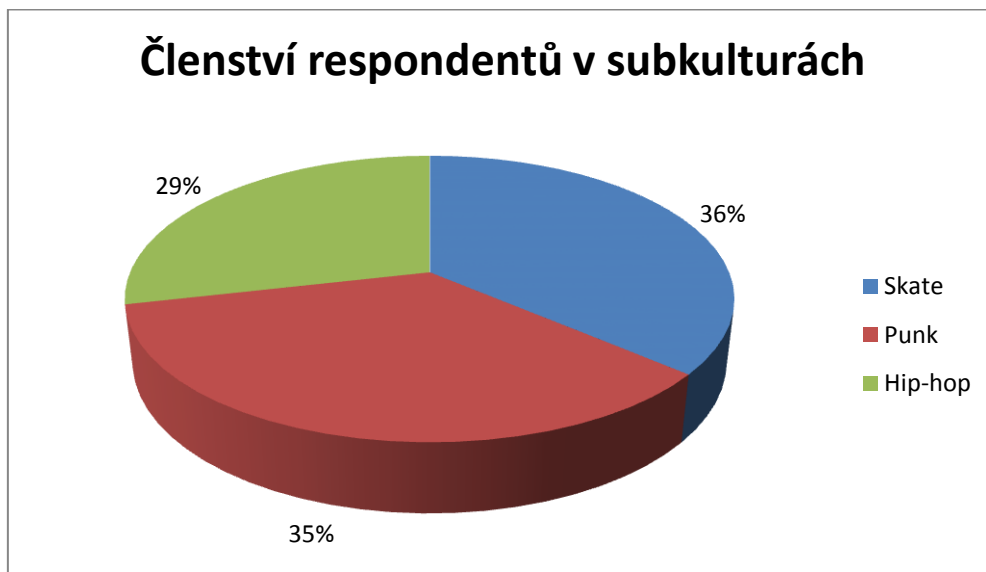
Jak bylo řečeno, z vybraných 100 respondentů bylo do výzkumu zahrnuto 91 z nich. Z těchto 91 respondentů bylo 58 mužského pohlaví a 33 ženského pohlaví.

Graf č. 1: Pohlaví respondentů

Následující graf ukazuje zastoupení jednotlivých subkultur v rámci výzkumu. Z celkových 91 respondentů se za člena subkultury skate označuje 33 respondentů, za člena subkultury punk 32 respondentů a za člena subkultury hip-hop 26 respondentů.

Graf č. 2: Členství respondentů v subkulturách

Celoživotní zkušenost členů subkultury skate ve směru užívání drog

Alkohol

Z celkového počtu 33 oslovených respondentů, členů subkultury skate, požilo alkohol alespoň jednou za život všech 33 respondentů, čili 100%. Je to dáno především tím, že je subkultura s alkoholem provázána od svého počátku, a že nezakazuje konzumaci alkoholu ani při provozování aktivity či dokonce závodech.

Nikotin

28 respondentů (85%) uvedlo, že alespoň jednou za život zkusili kouřit cigaretu. U mužů to nikdy nezkusil pouze 1 respondent (4% mužů), u žen nikdy nekouřily cigaretu 4 respondentky (44,4% žen). Dle mého názoru je to dáno především nižším věkem ženské části respondentů.

Marihuana

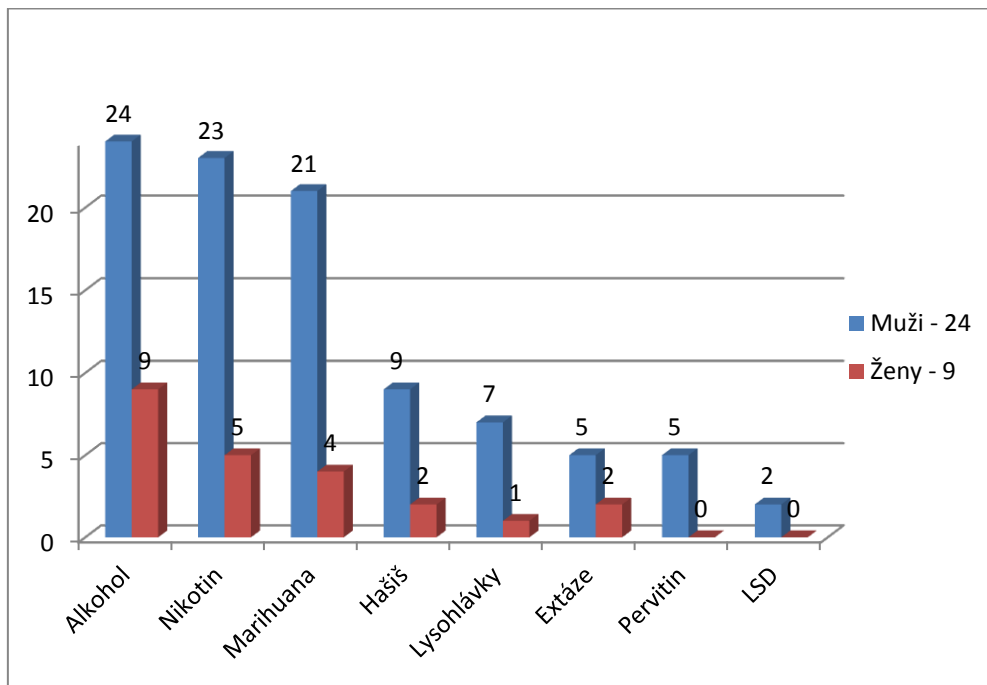
22 členů (92% mužů) subkultury skate uvedlo, že ve svém životě užili marihuanu. 4 členky (44,4% žen) subkultury skate někdy kouřily, nebo jinak užily THC. Celoživotní prevalence marihuany ze vzorku 33 respondentů je patrná u 26 z nich (79%).

Ostatní látky

Ohledně nejčastěji zneužívanou trojici se řadí u subkultury skate hašiš. Ten zkusilo 11 respondentů z celkového počtu 33 respondentů (33,3%), z nichž bylo 9 mužského pohlaví (37% mužů) a 2 respondentky ženského pohlaví (22,2%). Další drogou jsou

halucinogenní houby, neboli lysohlávky, které zkusilo 8 z 33 respondentů (24%). Extázi pak užilo alespoň jednou za život 7 z celkového počtu 33 dotazovaných (21%), pervitin 5 z 33 respondentů (15%) a LSD pouze 2 respondenti (6%).

Graf č.3 Celoživotní prevalence užívání drog v subkultuře skate

Celoživotní zkušenost členů subkultury punk ve směru užívání drog

Alkohol

Alkohol užilo, stejně jako u subkultury skate 100% vybraných respondentů (32 z 32). Opět je to připisováno zejména tomu, že je se subkulturou spojen už od jejich prvopočátků, ale také tomu, že jsme jako národ mezi prvními příčkami spotřeby alkoholu na světě.

Nikotin

Členové subkultury punk jsou na tom s nikotinem stejně tak jako s alkoholem. 32 ze 32 respondentů (100%) uvedlo, že v životě zkoušeli kouřit.

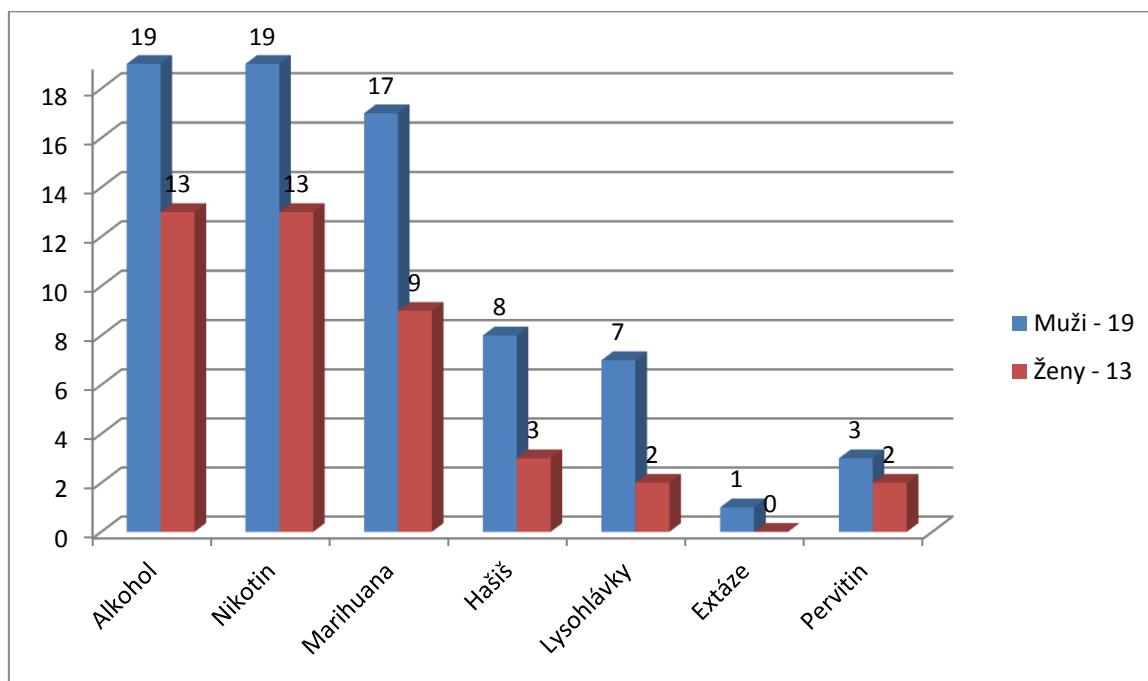
Marihuana

Prevalence marihuany není o mnoho nižší a její užití uvedlo 17 mužů z 19 (90%) a 9 žen ze 13 (70%). Subkultura punk je velmi tolerantní k měkkým drogám, zejména právě marihuaně.

Ostatní drogy

Hašiš zkusilo ve svém životě 11 respondentů z celkového počtu 32 v subkultuře punk (34%). Užívání dalších látek není pro členy subkultury punk příliš typické, avšak lysohlávky zkusilo 9 z 32 respondentů (28%) a pervitin 5 respondentů (16%).

Graf č. 4 Celoživotní prevalence užívání drog v subkultuře punk

Celoživotní zkušenost členů subkultury hip-hop ve směru užívání drog

Alkohol

I u vzorku 26 členů subkultury hip hop byla zjištěna 100% celoživotní prevalence alkoholu. Alkohol ochutnalo všech 15 mužů i všech 11 žen.

Nikotin

Nikotin společně s alkoholem potvrzují hlavní pozici v užívání návykových látek. Všech 26 respondentů z 26 (100%) si alespoň jednou potáhlo z cigarety.

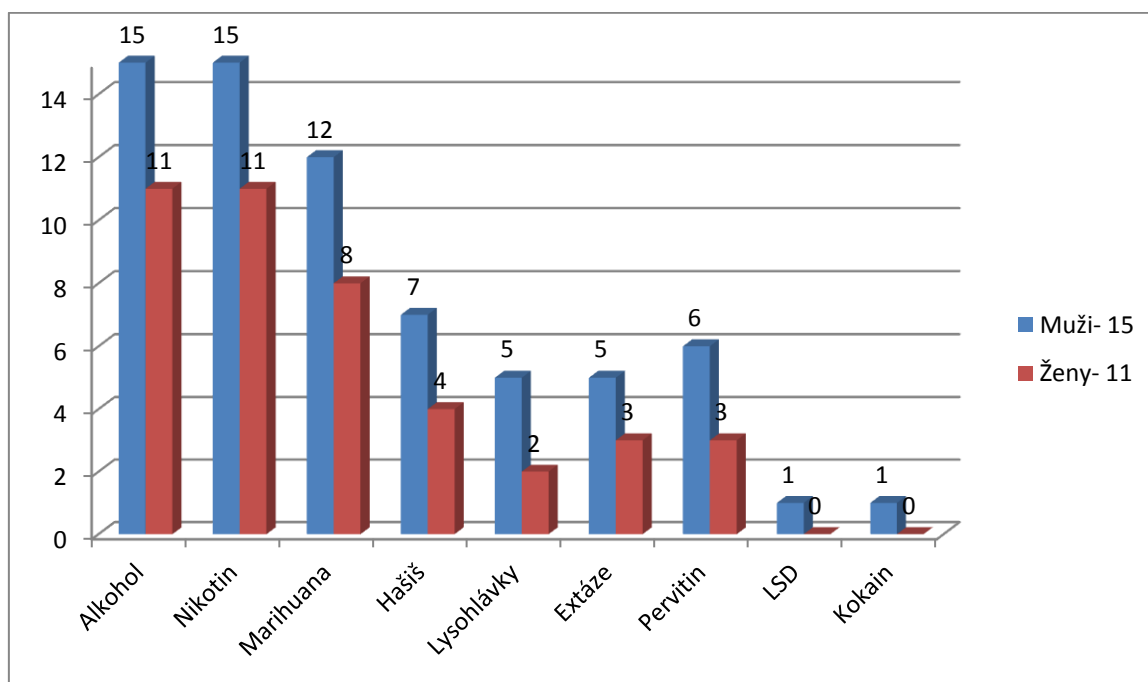
Marihuana

Kanabis je se subkulturou hip hopu provázán od těch nejstarších prvopočátků. Marihuanu zkusilo 12 z 15 mužů, členů subkultury hip hop (80%) a 8 z 11 žen, členek této subkultury (73%). Celkově je to 20 z 26 respondentů (77%).

Ostatní drogy

U členů subkultury hip hop je rozmanitější zkušenost s ostatními drogami, než u členů subkultury punk. Hašiš zkusilo 11 z 26 respondentů (42%), lysohlávky mělo 7 z 26 respondentů (27%). Výčet pokračuje extází, kterou zkusilo 8 z 26 vybraných členů (31%), následovanou pervitinem, který užilo 9 z 26 respondentů (35%). Na závěr se v dotaznících objevilo i LSD a kokain, vždy po 1 respondentovi z 26 celkových (4%).

Graf č. 5 Celoživotní prevalence užívání drog v subkultuře hip hop

Ověřování hypotéz

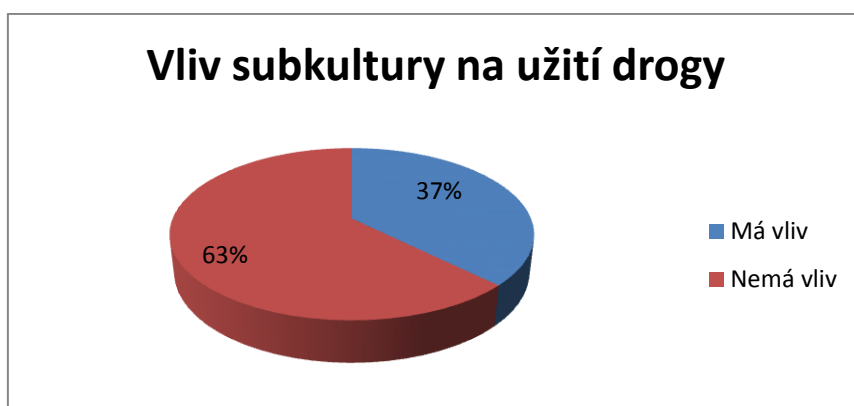
H1: Členství jedince v subkultuře skate, punk a hip hop neovlivňuje jeho zkušenost s užíváním návykových látek.

Hypotéza byla stanovena podle výsledků výzkumu Matějovské (2011). Výsledky uvádějí, že členové subkultur se necítí být ovlivněni svou subkulturou ve smyslu užívání návykových látek. Sama autorka však dodává, že není jisté, jestli opravdu nejsou ovlivněni, či jestli si to sami respondenti nepřipouští (Matějovská, 2011).

Hypotéza bude přijata, pokud na otázku č. 6 odpoví více než 50% respondentů, že si myslí, že subkultura nemá vliv na užívání drogy. Dále pokud na otázku č. 8 odpoví více než 50% respondentů, že subkultura na ně osobně neměla vliv ve smyslu užívání drog. Otázka č. 9 poukazuje na to, jak subkultura změnila postoj k drogám u jedinců, kteří si uvědomují její vliv. Hypotézu potvrdí i otázka č. 10, v případě, že více jak 50%

respondentů odpoví, že drogu užilo ještě před začleněním se do subkultury. Jako poslední faktor slouží otázka č. 11, která zjišťovala, jestli je nucen brát pod tlakem subkultury nějakou drogu. Když na tuto otázku odpoví více jak 50% respondentů, že není nutnost brát jakoukoliv drogu, bude hypotéza směřovat k pravdivosti.

Otázka č. 6: Řekl/a byste, že členství v jakékoliv subkultuře ovlivňuje to, zda lidé užívají drogy?

34 respondentů (37%) si myslí, že jakákoliv subkultura má vliv na jedince ve smyslu užívání návykové látky. 57 respondentů (63%) si však myslí, že subkultura drogovou zkušenost neovlivňuje.

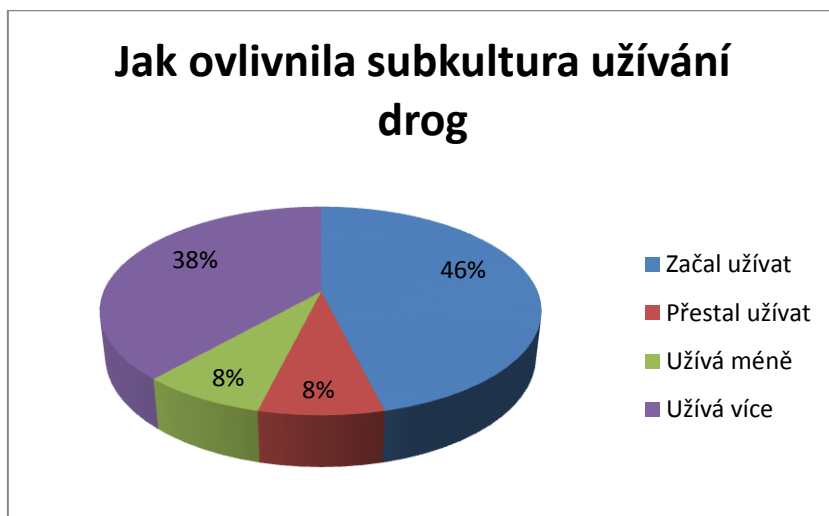
Otázka č. 8: Ovlivnilo vás členství v subkultuře ve směru užívání drog?

39 respondentů (43%) uvedlo, že si uvědomují vliv jejich subkultury na jejich drogovou zkušenost. Naopak 52 respondentů (57%) si nemyslí, že by na ně subkultura měla vliv ve směru užívání návykových látek.

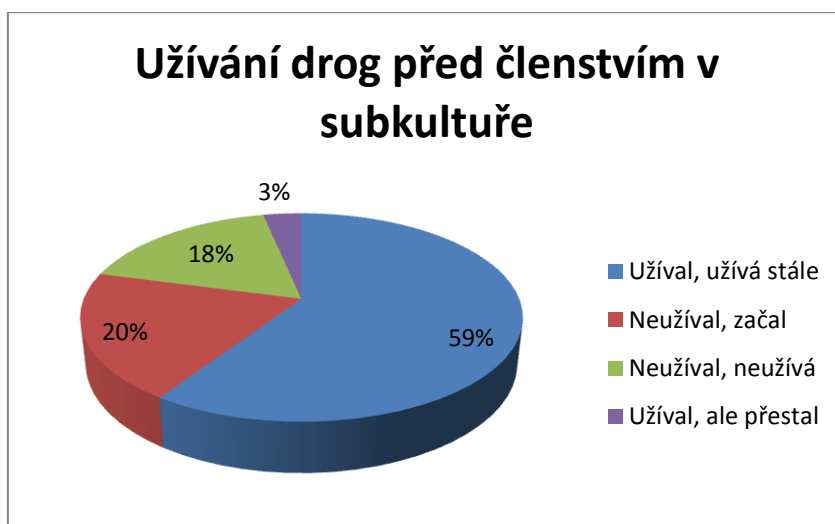
Otázka č. 9: Pokud vás členství ovlivnilo, v jakém směru?

Zde je výzkumný vzorek snižen na 39 respondentů, kteří odpověděli na předchozí otázku č. 8 pozitivně, Ano.

Z 39 respondentů, kteří uvedli, že je subkultura ovlivnila, 18 respondentů (46%) drogy začalo užívat po vstupu do subkultury. Drogy přestalo užívat, nebo užívá méně v důsledku členství v subkultuře dohromady 6 respondentů (16%), z nichž 3 přestali drogy užívat a 3 užívají méně. 15 respondentů (38%) začalo pod vlivem subkultury užívat drogy ve větší míře než před vstupem do subkultury.

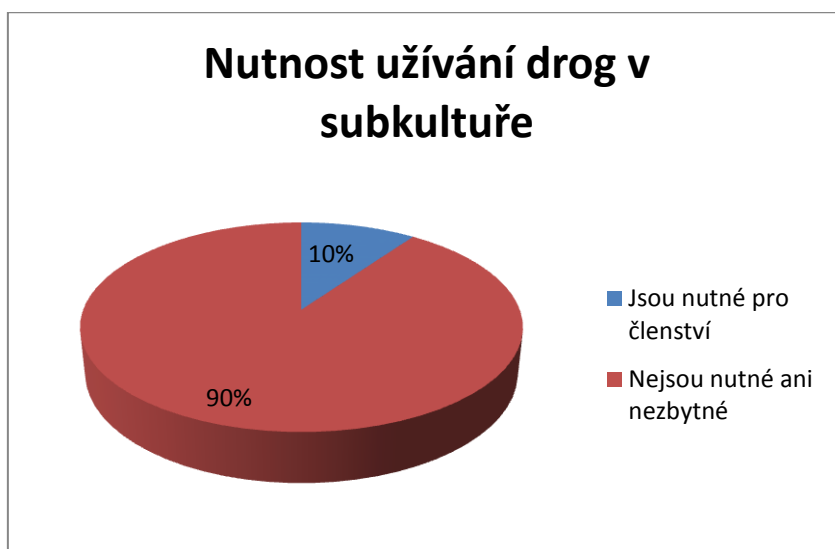
Otázka č. 10: Užíval/a jste drogy před vstupem do subkultury?

K této otázce odpovědělo 54 respondentů (59%), že návykové látky užívali před začleněním se do subkultury a užívají nadále. 18 respondentů (20%) návykové látky neužívalo, avšak v subkulturním prostředí nastal zlom a užívat návykové látky začali. 16

respondentů (18%) nežívalo a ani nezačalo užívat drogy. Pouze 3 respondenti uvedli, že díky subkulturnímu životu drogy přestali užívat.

Otázka č. 11: Je pro „členství“ ve Vaší subkultuře nezbytné užívat jakoukoliv drogu?

82 respondentů (90%) odpovědělo jednoznačně, že není nutné užívat jakoukoliv drogu pro jakési členství v subkultuře. 9 respondentů (10%) uvedlo, že je nutné užívat drogy, zejména alkohol a marihuanu. Tento fakt je možné chápat například tak, že pro pravý zážitek z punkového koncertu je potřeba vypít určité množství alkoholu, není to však nutnost z pohledu ostatních členů subkultury.

Na otázku č. 6 odpovědělo více jak 50% respondentů, že si myslí, že subkultura nemá vliv na užívání drogy a stejně tak na otázku č. 8 odpovědělo více jak 50% respondentů, že na ně osobně v drogové zkušenosti subkultura vliv neměla. V otázce č. 10 uvedlo více jak 50% respondentů, že drogy užily už před začleněním se do subkultury. Nejmarkantnější rozdíl byl v otázce č. 11, kde více jak 50% (celkově 90%) respondentů uvedlo, že subkultura nenutí jedince k tomu, aby bral jakoukoliv drogu.

Z důvodu těchto výsledků výzkumu přijímám hypotézu: Členství jedince v subkultuře skate, punk a hip hop neovlivňuje jeho zkušenost s užíváním návykových látek.

H2: Muži, jako členové subkultur skate, punk a hip hop, mají více zkušeností s užíváním návykových látek než ženy, členky subkultur skate, punk a hip hop.

PhDr. Josef Radimecký Ph.D., MSc. (2007) uvádí, že v Evropě je odhadovaný poměr mezi muži, uživateli drog a ženami, uživatelkami drog 2:1. Na ženy je však

společnost více zaměřena, kvůli roli matky, a užívání drog je tak u žen bráno jako více deviantní než u mužů. Opak je ale pravdou. Více mužů než žen užívá ilegální drogy a je to připisováno také faktu, že nemají problém kupovat drogu od pouličního dealera. Muži také, více než ženy, preferují častější a pravidelnější užívání návykové látky, zatímco ženy spíše příležitostné (Radimecký, 2007).

Hypotéza bude přijata, pokud bude celoživotní prevalence drog, jakožto výsledek otázky č. 4, procentuálně vyšší u většiny mužů, než u žen. Otázka č. 5 dokresluje situaci u subkultur skate, punk a hip hop četností užívání návykových látek.

Graf pohlaví respondentů, jakožto výsledek otázky č. 1, byl již uveden na začátku výzkumu. 58 respondentů bylo mužského a 33 respondentů bylo ženského pohlaví.

Otázka č. 4: Užil/a jste někdy ve svém životě některou z následujících látek?

Celoživotní prevalence drog u respondentů je uvedena výše. Celoživotní zkušenost se všemi uvedenými návykovými látkami má u mužů vyšší procentuální zastoupení. Pouze u alkoholu byla celoživotní prevalence mužů a žen z vybraných subkultur stejná, a sice 100%.

Tabulka č. 3 Porovnání mužů a žen - celoživotní prevalence drog

	Muži	Ženy
Alkohol	58 (100%)	33 (100%)
Nikotin	57 (98%)	29 (88%)
Marihuana	51 (88%)	21 (64%)
Hašiš	24 (41%)	9 (27%)
Halucinogenní houby	20 (35%)	5 (15%)
Extáze	11 (19%)	5 (15%)
Pervitin	14 (24%)	5 (15%)
LSD	4 (7%)	0 (0%)
Kokain	1 (2%)	0 (0%)

Otázka č. 5: Jak přibližně často uvedené látky užíváte?

Pro velké množství informací bych rád uvedl pouze nástin četnosti užívání drog ve vybraných subkulturách skate, punk a hip hop. Alkohol má, ve shodě s Broklovou (2011), nejmarkantnější zastoupení u členů subkultury punk, kde 13 (10 mužů a 3 ženy) z 32 respondentů (41%) uvádí požívání alkoholu v poměru 3x a vícekrát týdně. Výzkum

Štěpánka (2011) potvrzuje výsledky mého výzkumu v ohledu na užívání marihuany, kdy největší poměr užívání je u subkultury skateboardingu. Zajímavým údajem bylo každodenní užívání marihuany, které zmínilo 12 respondentů (11 mužů a 1 žena) z celkového počtu 91 (13%). Časté užívání tvrdých drog a návykových látek není pro vybrané subkultury skate, punk a hip hop nijak typické. Občasné užívání pervitinu potvrdilo 7 respondentů (7%), či tanečních drog 9 respondentů (10%).

Ve výsledku otázky č. 4 v celoživotní prevalenci všech drog mají muži vyšší procentuální zastoupení než ženy. Shoda je pouze ve zkušenosti s alkoholem, kde ho alespoň jednou za život zkusilo 100% mužů i žen. U zbylých 8 drog převažuje větší zkušenost mužů. Otázka č. 5 dokresluje situaci případy s vyšší mírou užívání drog, kdy časté či každodenní užívání drog je v kompetenci mužů, u žen je to minimální zastoupení.

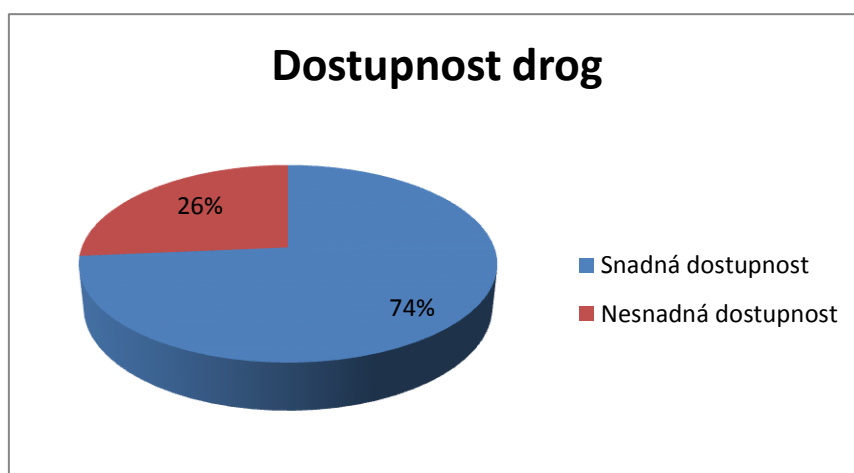
Z důvodu těchto výsledků výzkumu přijímám hypotézu: Muži, jako členové subkultur skate, punk a hip hop, mají více zkušeností s užíváním návykových látek než ženy, členky subkultur skate, punk a hip hop.

H3: Členové subkultur skate, punk a hip hop vnímají drogy ve svém okolí jako snadno dostupné, což jim umožňuje časté užívání drog.

Výsledky výzkumu Eurobarometr (2014) uvádějí, že měkké drogy, jako je alkohol, tabák, marihuana a hašiš, považují mladí lidé v České Republice jako snadno dostupné. 69% mladých uvedlo, že je snadné tyto drogy obstarat. Je to více než Evropský průměr, který činí 58%. Naopak jako špatně dostupné jsou mladou populací v ČR uváděny drogy jako heroin či kokain (Národní monitorovací středisko, 2014).

Hypotéza bude přijata, pokud více než 50% respondentů odpoví na otázku, že vnímají drogy jako snadno dostupné.

Otázka č. 12: Jsou ve Vaší subkultuře/ Vašem okolí drogy jednoduše k sehnání?

Na otázku číslo 12 odpovědělo 67 respondentů (74%) pozitivně, čili že vnímají dostupnost drog jako snadnou a potřebné drogy si snadno zaopatří. 24 respondentů (26%) si myslí, že drogy v jejich okolí dostupné nejsou a nemohou je lehce sehnat. Jedinci v subkulturách skate, punk a hip hop nejčastěji užívají z legálních drog alkohol a nikotin, z ilegálních drog pak marihuanu a hašiš. I proto je možné, že 74% považuje drogy za snadno sehnatelné, neboť legální se dají sehnat v obchodech a marihuana je nejrozšířenější ilegální drogou u nás.

Zajímavá, pro samostatnou studii, by byla otázka dostupnosti marihuany pro jedince, neboť je to z nejčastější trojice (alkohol, nikotin, marihuana) jediná nelegální droga, která není dostupná volně v obchodech, je zakázána, a přesto je užívána mladými lidmi v České Republice každý den.

Z důvodu těchto výsledků výzkumu přijímám hypotézu: Členové subkultur skate, punk a hip hop vnímají drogy ve svém okolí jako snadno dostupné, což jim umožňuje časté užívání drog.

7.2 Kvalitativní část výzkumu

Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek kvalitativního výzkumu se skládal z 3 členů subkultur skate, punk a hip hop, kdy ke každé subkultuře byl veden polostrukturovaný rozhovor s jedním zástupcem. Respondenti pro kvalitativní rozhovory byli vybráni pro svou téměř celoživotní zkušenost s danou subkulturou.

Respondent A

První respondent s označením A byl mužského pohlaví se statutem studenta. Rozhovor s ním byl propojen se subkulturou skateboardu. Sám jezdí od dětství na skateboardu, pohybuje se v tomto subkulturním prostředí a má tak mnoho informací, které mohl sdílet pomocí rozhovoru. Účastní se i závodů na skateboardu. Věk nechtěl uvádět přesně, proto uvádí alespoň věkové rozmezí 20 až 25 let. Oblečení i vzhled typický pro skateboardistu, v ohledu na drogy není na žádné závislý, nekouří, alkohol pije občasně, avšak občasně kouří marihuanu a má pár dalších zkušeností i s jinými návykovými látkami.

Respondent B

Druhý respondent s označením B byl také mužského pohlaví, a stejně jako první respondent má status student. Rozhovor byl tentokrát spojen se subkulturou punk a sám respondent se aktivně podílí na udržení tradice subkultury punk. Jednak hraje v kapele, tudíž i vzhledem a oblečením propaguje punk, a samozřejmě se účastní koncertů různých punkových kapel. Věkem se netají a uvádí ročník narození 1993, čili 23 let věku. Ve směru drog je závislým kuřákem, jako alkoholik se necítí, ale častou konzumací alkoholu, zejména piva, nepopírá. S marihuanou má zkušenosti, avšak užívá ji pouze příležitostně.

Respondent C

Třetí respondent s označením C, stejně tak jako respondenti A a B, je mužského pohlaví. Respondenti pouze mužského pohlaví byli vybráni proto, že ve vztahu k drogové problematice a samotné subkultuře mívají větší zkušenosti a větší vztah. Respondent C již není studentem, je zaměstnán na plný úvazek v nejmenované firmě. Tento rozhovor probíhal pro upřesnění informací o subkultuře hip hop a s ní spojenými drogami. Věk respondenta je 23 let a hip hopová subkultura je mu blízká od první chvíle, kdy jako dítě slyšel kazetu od staršího kamaráda. Sám se podílí na vytváření hudby, věnuje se zejména elementu Djingu a působí v nejmenované kapele. Na první pohled si všimnete např. velkých sluchátek, která nosí téměř neustále buďto na hlavě, či položené na krku. Závislý je na nikotinu, alkohol pije příležitostně, podle koncertů, marihuanu užívá taktéž příležitostně a uvádí i další experimenty s návykovými látkami.

Průběh výzkumu

Polostrukturované rozhovory probíhaly v přirozeném prostředí respondentů, což zajišťuje určité pohodlí a klid respondenta, a tím i tazatele. Rozhovor se držel dvou hlavních okruhů, ke kterým byly připravené tazatelské otázky, jež byly v průběhu rozhovoru různě modifikovány. Prvním okruhem byly subkultury a druhým okruhem drogy. Jelikož nebyly rozhovory limitovány časem, byly informace zaznamenávány klasickou metodou záznamového archu, která se zdá být vyhovující. Jako poslední část výzkumu probíhala analýza a uvedení výsledků do bakalářské práce.

Polostrukturovaný rozhovor

Miovský (2006) uvádí, že polostrukturované interview je nejrozšířenější metodou rozhovoru pro účely výzkumu. Řeší totiž nevýhody rozhovorů strukturovaných a

nestrukturovaných. Jako první si výzkumník musí vytvořit jakési okruhy, schémata, kterých se víceméně musí držet a k tomu připravené otázky. Nazývá se to jádro interview. Je možné zaměnit pořadí jak otázek, tak i celých okruhů, když to žádá situace a pomůže to výsledkům rozhovoru. Dále Miovský (2006) poukazuje na vhodnost použití tzv. inquiry, což je vysvětlení a upřesnění dané otázky respondentovi, aby otázku správně pochopil, a mohl tak odpovědět v plném rozsahu. Další doplňující otázky, nově vymyšlené i předem připravené jsou velkým pomocníkem při polostrukturovaném rozhovoru, neboť odráží konkrétní potřebu toho, kam rozhovor bude směřovat a tazatel má možnost zjistit velmi zajímavá témata a informace. Velká pozornost by měla být také věnována prostředí, ve kterém bude rozhovor či rozhovory probíhat. Největší úspěšnost rozhovorů je přikládána rozhovorům v přirozeném prostředí dotazovaných. Tím více to platí u členů subkultur, kteří nevyhledávají standardizované prostředí či prostředí různých institucí. Faktorem kvality rozhovoru je také autentičnost tazatele a jeho přirozený vzhled a projev. Rozhovory proto probíhali v prostředí, které vybrali sami respondenti, a rozhovor byl veden na úrovni přátel. Respondenti vypadali spokojeni, nevykazovali žádné známky nervozity, a tím se potvrdila skvělá účinnost metody polostrukturovaného rozhovoru. K rozhovoru jsou používány různé pomůcky, jako např. záznamový arch, který byl využit i pro data do této bakalářské práce. Miovský (2006) říká o metodě polostrukturovaného rozhovoru, že je téměř ideálním nástrojem pro výzkum, a že nemá příliš mnoho nevýhod. Při malé míře struktury se může stát, že tazatel odbočí od tématu, což však není problém samotné metody, nýbrž samotného tazatele (Miovský, 2006).

Výzkumné otázky

Otázka 1: Vnímá jedinec subkulturu jako něco, co ovlivnilo jeho zkušenost s užíváním návykových látek?

Otázka 2: Jakým směrem se ubírá Tvá subkultura, dle tvého subjektivního názoru?

Otázka 3: Jaké má respondent zkušenosti s drogami?

Tazatelské otázky

Okruh subkultury

Jaké subkultury jsi součástí?

Co je nejvíce typické pro tvou subkulturu?

Ovlivnila subkultura tvůj život?

Udály se nějaké změny v rámci tvé subkultury za poslední roky?

Je tvá subkultura stále životním stylem nebo zbožím?

Je tvá subkultura jednotná, nebo se průběhem času začala rozpadat na jiné proudy?

Kam si myslíš, že tvá subkultura směřuje?

Okruh drogy

Jaké máš zkušenosti s drogami?

Jaká je nejvíce typická droga pro tvou subkulturu?

Cítíš, že by drogy ovlivňovaly tvůj život?

Jak často užíváš drogy/drogu?

Jaká je tvá nejhorší drogová zkušenost?

Ovlivnila tě nějakým způsobem subkultura ve směru užívání drog?

Kategorie: Drogový vliv subkultury

První má otázka směřovala k tomu, jaké subkultury je jedinec součástí, aby bylo zcela zřejmé, o které konkrétní subkultuře budeme rozhovor vést. Ke každé jedné subkultuře skate, punk a hip hop byl vždy vybrán jeden její člen. Dále byl zjišťován subjektivní názor jedince na to, jaký na něj subkultura měla, popř. má vliv.

Respondent A: *„Když v tom vyrosteš, tak tě to musí ovlivnit. Ovlivnilo mě to v celkovém vnímání světa kolem sebe. Ovlivnilo to můj společenský život, protože většina známých jsou skejťáci, a jsem za to nesmírně rád. Jako je toho spousta. Skateboarding tě naučí jak být kreativní a jak být hlavně sám sebou.“*

Respondent B: *„Tak vem si, že od patnácti jezdíš na koncerty, kde skoro každéj chlastá a hraje tam punková hudba a mimo to trávíš s těma lidma čas skoro furt... Podívej, třeba jak jsem oblečený, to je podle mě taky vliv punku.“*

Respondent C: *„Hele určitě to na mě mělo vliv, určitě v tom, co poslouchám za hudbu, co dělám ve volným čase... Určitě i to jak se oblíkám, je to image, aby každéj věděl, kam patřím.“*

V průběhu zjišťování vlivu subkultury na jedince jsme narazili i na různé negativní vlivy, které členové daných subkultur vnímají.

Respondent A: „*První co mě napadne, jsou různé úrazy a zranění.... Když to ale můžeš rozchodit, tak tě to jen a jen posílí.... Vliv, ale nevím, jestli negativní, to mělo na kouření marihuany. Začal jsem ji kouřit víc, protože byla snadno dostupná, protože to bylo v subkultuře skejtáků naprosto běžné a nic mě v tom neomezovalo a bavilo mě to.*“

Respondent B: „*Mě nic negativního snad ani nenapadá, možná jen nějaký problém s fyzlami nebo jako to, že ve společnosti těch lidí vypiješ hodně chlastu.*“

Respondent C: „*Třeba to, jak působím na ostatní lidi, že jako máš takovýdle věci nebo tak a oni tě hned někam zařaděj a třeba na tebe koukaj tak jako odměřeně, víš, co myslím..*“

Jednou z otázek bylo také to, co je pro konkrétní subkulturu nejvíce typické.

Respondent A: „*Tak asi skejt žejo a hlavně to sou podle mě přátelé, jak říká kámoš, jsme skejtová rodina. Ale určitě i další věci jako hudba, ať už punk nebo hip hop, závody, cestování, párty, pivo, asi i ta tráva... nejlepší odměnou skateboardingu je skvělá nálada a smích.*“

Respondent B: „*Kapely, koncerty, to jak vypadáš, pivo, ženský, nespoutanost.*“

Respondent C: „*Je to hlavně ta hudba, hip hop a nějaký vztah k ní. Pak to oblékání jako širší a volnější věci, což už ale neska taky není to úplně typický.*“

V kategorii drogový vliv subkultury, se respondenti shodují na tom, že subkultura má vliv na jejich život. Nejčastěji uvádějí, že má vliv na oblékání, pohled na život, druh hudby či na přátele, se kterými tráví volný čas. Pouze respondent A a B uvedli, že vidí negativní vliv ve směru k drogám. Respondent A uvádí vliv na užívání marihuany, neboť je snadno dostupná a je pro subkulturu běžná a respondent B uvádí vliv subkultury na množství vypitého alkoholu. Výsledky tedy napovídají tomu, že subkultura má velký vliv na jedince a může mít vliv na jeho drogovou zkušenost, i když si to sám jedinec nemusí připustit.

Kategorie: Směřování subkultury

Tato kategorie ukazuje subjektivní vhléd členů subkultur na to, jak se subkultura za posledních pár let změnila a kam směřuje

Respondent A: „*Jo nebylo to tak profláklý jako dneska. Změn je strašně moc. Hlavní změnu vidím v tom zviditelnění skateboardingu, nejvíc skrz internet a sociální sítě... Co je ale hrozný je to, že se celkem změnila mentalita těch lidí, co to dělaj. Dřív to byly party, který fungovaly jako jeden tým, byla dobrá atmosféra. Dneska přijdeš do skateparku a půlka lidí má sluchátka a moc se ani nebavěj.*“

Respondent B: „*Změnilo se snad všechno, sice sem ten pravej punk nezažil, ale mam to všechno od táty, různý kazety, koncerty, zážitky.... Neska už je jen pár kapel, který držej ten klasicej punk při životě, ale stále jsou a stále budou.*“

Respondent C: „*Hodně se omladilo publikum na hip hopových koncertech. Taky mě přijde, že hip hop poslouchá víc holek, což je celkem fajn. A ta image hip hoperů je kreativnější a jiná než dřív... Přímo v hudbě se měněj témata nebo beat, ale to je asi přirozenezj vývoj.*“

Dále mne zajímalo, jestli členové subkultur vnímají subkulturu stále jako druh životního stylu, či jestli si myslí, že se subkultury začínají vytrácet jako levné zboží.

Respondent A: „*Podle mě když děláš skateboarding sám pro sebe, pro ten pocit, tak to musíš mít nastavený jako životní styl. Pro většinu skejtáků je to životní styl, i pro mě. Ikdyž budeš starej a nebudeš jezdit, stejně to v sobě budeš mít a budeš se o tu kulturu zajímat. Když to děláš jen na vyplnění volnýho času, nebo co hůř, jen aby to vypadalo, že máš skejt, tak to radši ani nedělej.*“

Respondent B: „*To musíš mít v sobě a přijmout to kompletně jako životní styl a filozofii. Když si na to budeš jen hrát, je to k ničemu.*“

Respondent C: „*Pro lidi jako já, který tím žijou, je to životní styl se vším všudy. Pro hodně lidí je to ale jenom druh hudby, kterou si poslechnou, někdy dorazí na koncert a dál se o to nezajímají... Je to o přístupu k tomu stylu a tý subkultuře.*“

Také jsem položil otázku ohledně jednotnosti subkultur, jestli členové vnímají subkulturu jako rozdrobenou na více malých či jestli je stále jednotná.

Respondent A: „*Rozdílný směry jsou, ať už rozdíly v oblékání, hudbě či druhu ježdění.... Avšak já si myslím, že to jádro těch srdcařů, ať už jezdí street, bowl, downhill a obléká se, jak chce a poslouchá, co chce, je jednotný a drží tu subkulturu stále na živu.*“

Respondent B: „*Podle mě to je rozdělený do strašně jako proudů, který mě nějak nezajímaj. Takový ty nový moderní zpatlaniny punku to jde mimo mě.*“

Respondent C: „*Neska se každé snaží dělat věci jinak, a tak je už hrozně moc směrů nebo jako stylů hip hopu. Přebíraj se věci ze západu, všechno se to prolíná. Jako jednotnou už scénu hip hopu moc nevidím.*“

Poslední je otázka na konkrétní směřování subkultury a na to jestli má budoucnost.

Respondent A: „*Já bych řekl, že subkultura skate je pravou subkulturou v tom smyslu, že má vlastní tradici, způsob života i pravidla, a tím pádem není možné, aby se jen tak vytratila. Životní styl skejťáků je odlišný, volnomyšlenkářský a hlavně svobodný, což si podle mě musí udržet ještě hodně dlouhou tradici.*“

Respondent B: „*Jak už sem říkal, pár kapel to drží, je okolo toho i ta subkultura lidí, to tvrdý jádro pankáčů ze starší generace. To co zbyde z punku generacím po mě, to nevím.*“

Respondent C: „*Tím, že je to hudební styl, to podle mě nezanikne. Ale jestli se ptáš konkrétně jako na subkulturu, tak to netuším. Máš skupiny lidí, který to žijou a drží při sobě, ale už taky vidíš rivalitu i jenom mezi fanouškama, který se hádaj kvůli tomu, že poslouchaj trochu odlišný styl hip hopu.*“

V kategorii směřování subkultury se respondenti ve svých výpovědích shodují na tom, že se subkultury v průběhu let velmi mění. Připisují to například tomu, že jsou subkultury více vidět na sociálních sítích a zná je tak více lidí, či tomu, že je to přirozený vývoj. Všichni respondenti se shodují na tom, že jejich subkultury jsou stále životním stylem, ale záleží na postoji konkrétního jedince. Shodují se také na tom, že dochází k jakési rozdrobenosti subkultur, že na povrch vyvstávají nové proudy a odnože, které se danou subkulturou jen inspirují. V otázce směřování subkultur do budoucna si nejsou jistí. Sice všichni potvrzují, že je tu stále tvrdé jádro subkultur, které je drží při životě, ale do budoucna si spíše netvrdí promlouvat. Výsledkem tedy je, že respondenti si uvědomují a sledují změny, probíhající uvnitř subkultur, ale říkají, že jejich subkultury tu stále jsou a jsou jejich životním stylem, avšak tím, jestli tu budou i do budoucna si nejsou jistí, neboť již dnes vidí roztříštěnost subkultur.

Kategorie: Drogová zkušenost

Poslední kategorie se zabývá drogovou zkušeností vybraných respondentů. První otázky se zabývaly všeobecnou drogovou zkušeností respondentů.

Respondent A: „*Já jsem taková klasika, rád si dám pívko i panáka, rád kouřím marihuanu, ale cigára mi nevoněj. Když jsem byl mladší, tak jsme experimentovali s lysohlávkami, ale*

to bylo jen párkrát. Jednou jsme zkusili i trošku extáze a jednou i pervitin. Obojí čistě ze zvědavosti účinku a hlavně v malém množství.“

Respondent B: *„Tak kouřím cigára a rád piju. To je základ. Trávu sem několikrát zkusil, příležitostně si ji dám i teď. Jednou jsme zkusili i lysohlávky, ale bylo toho asi moc, od té doby sem to neměl.“*

Respondent C: *„Zkušenost mám s cigárama, který kouřím denně, pak s alkoholem, ten si dám tak párkrát za týden, spíš příležitostně, stejně tak i trávu... Párkrát jsem měl i pervitin, ale to byla spíš mladá zvědavost.“*

Popřípadě jsem se ptal konkrétně na užívání tvrdých drog.

Respondent A: *„To rozhodně ne, s těma se nedá normálně fungovat... Ale kdo si uvědomuje, že tě to při častým braní zničí, a i tak to bere, je prostě podle mě jako sebevrah.“*

Respondent B: *„Do tvrdejch nejdu, stačej mě ty měkký.“*

Respondent C: *„Tak měl sem ten pervitin, ale je to svinstvo a k mému stylu života absolutně nesedí.“*

Zjišťoval jsem i to, s jakou konkrétní drogou je subkultura nejvíce spojena.

Respondent A: *„Když budeme počítat jen nelegální drogy, tak stopro, jinak je hodně typickej alkohol, hlavně pivko a samozřejmě kouření, ale to nikdo nebere jako drogu.“*

Respondent B: *„Odkakživa s alkoholem, hlavně pivem. Dneska už ale i celkem s marihuanou, ale chlast furt vede.“*

Respondent C: *„Podle mě s trávou, sedí si to tak s tím rytmem hip hopu a můžeš to vidět v hodně klipech...Neska, hlavně v Americe, ta mladá generace hip hoperů pije lean, co já vim je to jako nákej sirup smíchanej s limonádou a člověk po tom má bejt jako asi zpomalenej.“*

Dále také to, jak často ji samotní členové subkultur užívají.

Respondent A (o marihuaně): *„Vpodstatě každý den, někdy vynechám, ale večer před spaním už to je zvyk, to skoro vždycky. A pak si rád dám s kámošema, když jsme v partě, buďto ve skateparku nebo kdekoliv jinde.“*

Respondent B: „*Tak trávu jsem říkal příležitostně, u piva a všeobecně alkoholu to je tak 3x někdy víckrát týdně. Na koncertech to teče proudem.*“

Respondent C: „*Cigára kouřím denně, to už se asi nikdy neodnaučím. No a alkohol a trávu fakt příležitostně, na koncertech, nebo nějakých jiných akcích.*“

Ve vztahu k subkultuře bylo také zjišťováno, jestli někdo v životě respondentům nutil drogu.

Respondent A: „*Hmm, já myslím, že ne. Nikdo nikdy nevnucoval, jenom nabízeli.*“

Respondent B: „*Hele když sem byl mladší, ale i teď někdy, ti na kalbě někdo nutí chlast, když už ani nechceš, to ale asi není jako subkulturou, to podle mě nalitý lidi dělaj. Jinak nic.*“

Respondent C: „*Jednou se mě stalo, že mě jako týpek cpal nějaký podivnej materiál na koncertu... ale jinak ne, nemusíš bejt smažka abys byl hoper.*“

Jako poslední otázka padla na nejhůřší zkušenost jedince s drogami.

Respondent A: „*Myslím, že hodně lidí by mě dalo za pravdu, že z alkoholu jsou mnohem horší stavy než po jiných drogách. Ty bolesti hlavy, břicha, pocity na zvracení, nevolnosti, to prostě není hezký.*“

Respondent B: „*Asi ty houby bylo mě špatně od žaludku, jako po chlastu ti taky není kolikrát dobře, ale už sem na to zvyklej.*“

Respondent C: „*Mě asi nejhůř bylo z hodně tvrdýho alkoholu, v nemocnici jsem nebyl, ale podle mě jsem musel mít otravu, protože sem měl výpadek paměti, nevěděl sem kde jsem a tak..*“

Výsledkem kategorie drogová zkušenost je zjištění, že všichni 3 respondenti mají zkušenost jak s měkkými tak i tvrdými drogami, avšak tvrdé drogy uvádějí pouze experimentálně a jejich užívání odmítají. Na to, s jakou drogou jsou subkultury nejvíce spojeny, odpověděl respondent A, že subkultura skate je nejvíce spojena s marihuanou a s pivem, respondent B, že subkultura punk je odjakživa spojena hlavně s pivem a respondent C, že subkultura hip hop je nejvíce spojena s marihuanou. Ve všech případech jde tedy o subkultury, které mají vztah spíše k měkkým drogám. V otázce četnosti užívání uvedl respondent A kouření marihuany pravidelně každý den a alkohol příležitostně, respondent B pítí alkoholu vícekrát do týdne a respondent C marihuanu a alkohol

příležitostně. Dále se respondenti shodují ve výpovědích na tom, že je nikdo ze subkultury vyloženě nenutil k užití drogy pod nátlakem. Jako nejhorší zkušenost s drogami uvádí respondent A a C špatné stavy po alkoholu, respondent B uvádí jako nejhorší zkušenost halucinogenní houby.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, zda má členství jedince v subkultuře skate, punk a hip hop vliv na jeho drogovou zkušenost. Dále byly pro kvalitativní výzkum stanoveny dva doplňkové cíle, jeden se zaměřuje na zkušenost s návykovými látkami u jedince a subkultur, druhý cíl je zaměřen na vývoj, budoucnost a směřování subkultur. Pro dosažení těchto cílů bylo použito smíšeného výzkumu, čili kvantitativní a následně kvalitativní metody výzkumu. Kvantitativní metoda probíhala pomocí dotazníků, které byly rozdány 100 vybraným či doporučeným respondentům z řad vybraných subkultur. Následovala kvalitativní metoda za pomoci polostrukturovaného rozhovoru se 3 vybranými respondenty, kteří jsou součástí subkultur skate, punk a hip hop. Teoretická část osvětluje základní pojmy k tematice subkultur a drog, dále pak teorii výzkumu subkultur, následovanou vybranými subkulturami mládeže skate, punk a hip hop. Poté jsou zde uvedena problematika drog, rozdělení a konkrétní příklady drog. Teoretickou část zakončuje primární prevence v drogové problematice a kapitola tematicky podobných výzkumů, věnovaných subkulturám a drogám. Praktická část je pak věnována již zmiňovanému výzkumu. Kvantitativní část výzkumu představuje hypotézy a výsledky dotazníkového šetření, společně s ověřenými hypotézami.

Kvantitativní výzkum potvrdil hypotézu, že členství jedince v subkultuře nemá vliv na jeho drogovou zkušenost. Kvantitativní výzkum dále potvrdil, že muži, jakožto členové subkultur, mají větší všeobecnou zkušenost s drogami než ženy, členky stejných subkultur. Posledním výsledkem a potvrzenou hypotézou byl fakt, že členové subkultur skate, punk a hip hop vnímají drogy jako jednoduše sehnatelné. To je však připisováno zejména tomu, že tyto subkultury užívají v největší míře drogy měkké, jako je alkohol, nikotin a marihuana. Kvalitativní část obsahuje popis respondentů, výzkumné a tazatelské otázky, dále pak výsledky v podobě shromáždění údajů do kategorií a interpretace výpovědí s komentářem. V mírné neshodě s kvantitativním výzkumem jsou výsledky kvalitativního výzkumu, kde dva respondenti uvedli, že vnímají vliv subkultury na užívání návykové látky, ale nepřipisují jí žádný velký vliv. Vzorek respondentů byl malý, tudíž pro lepší pochopení problematiky by musel být udělán nový výzkum, čistě kvalitativní zaměřený přímo na respondenty. Dalším výsledkem je to, že se členové subkultur skate, punk a hip hop shodují na tom, že subkultury jsou dnes hodně rozpadlé, roztržité do více směrů, a tím se shodují s postsubkulturálními teoriemi. Posledním z výsledků je vlastní drogová zkušenost členů vybraných subkultur. Shoda panuje v tom, že všichni respondenti zkusili měkké i tvrdé drogy, avšak pouze měkké drogy (alkohol, nikotin, marihuana) se jich drží dále a je

možné s nimi vést plnohodnotný život. Dále jsou pak ve výzkumu uvedeny typické drogy v dané subkultuře, či drogové zkušenosti respondentů.

Téma subkultur a drog je velmi široké a zajímavé, objevil jsem mnoho nových informací o subkulturách i drogách. Práce přibližuje právě problematiku subkultur mládeže a s nimi spojených drog, které se vyskytují v Královéhradeckém regionu. Na práci by mohly navazovat výzkumy, spíše bych volil kvalitativní metody, neboť se i pro toto téma jeví v průběhu výzkumu jako lepší. Zaměřeny by mohly být zejména na problematiku užívání a dostupnosti marihuany, která je pro náš region, ale i republiku typická.

Seznam použité literatury

518, VLADIMIR. *Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*. V Praze: Bigg Boss & Yinachi, 2013. ISBN 978-80-903973-8-5.

APPLOVÁ, S. *Subkultury mládeže*. Diplomová práce, Zlín: Univerzita Tomáše Bati, fakulta humanitních věd, 2009.

BARKER 2006 in SMOLÍK, J. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.

BEYER 2002 in SMOLÍK, J. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.

BROKLOVÁ, L. *Téma alkoholu v české punkové subkultuře*. Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta, 2011. 54 s.

CLARK 2004 in SMOLÍK, J. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.

DOLEŽAL, J. X. *Marihuana 2000*. Praha: Baronet, 2000. ISBN 80-7214-291-7.

GELDER, K. *Subcultures: cultural histories and social practice*. New York: Routledge, 2007. ISBN 9780203446850.

GIRTLEK 2001 in SMOLÍK, J. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.

GRUBER 1997 in SMOLÍK, J. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.

HEBDIGE, D. *Subkultura a styl*. Praha: Dauphin, 2012. ISBN 978-80-7272-197-9.

HELL 2013 in 518, Vladimír. *Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*. Praha: Bigg Boss & Yinachi, 2013. ISBN 978-80-903973-8-5.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

CHRÁSKA, M. *Úvod do výzkumu v pedagogice*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1367-1.

ILLES, T. *Děti a drogy: fakta, informace, prevence*. Praha: ISV, 1999. Drogy. ISBN 80-85866-50-1.

JEDLIČKA, R. a kolektiv. „*Mládež – drogy – společnost*.“ *Studia paedagogica 21*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1997.

JUHA, M. *Skateboarding – sport nebo životní styl*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, fakulta tělesné výchovy a sportu, 2015. 201 s.

JUSKO 2007 in KRAUS, B. a HRONCOVÁ, J. *Sociální patologie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-896-3.

KUČEROVÁ, B. *Subkultury jako jev ovlivňující psychosociální vývoj mládeže*. Bakalářská práce. Pardubice: Univerzita Pardubice, filozofická fakulta, 2013. 69 s.

LABÁTH, V. *Riziková mládež: možnosti potencionálních zmien*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001. Série učebnic pro obor sociální práce. ISBN 80-85850-66-4.

MATĚJOVSKÁ, M. *Vztah mezi užíváním drog a příslušnosti k subkultuře*. Bakalářská práce. Zlín: Univerzita Tomáše Bati, fakulta humanitních studií, 2011. 52 s.

MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.

NEŠPOR, K. a CZÉMY, L. *Souvislost mezi alkoholem a jinými návykovými látkami. Důsledky pro prevenci i léčbu*. Praha: 1999.

NEŠPOR, K. *Vaše děti a návykové látky*. Praha: Portál, 2001. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-515-6.

OVERSTREET, M. a NANORU, M. a kolektiv. *Prkýnka na maso jsme uřízli: český skateboarding před rokem 1990*. Praha: Yinachi, 2013. ISBN 978-80-904735-5-3.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. a MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.

ROSE, T. *Black noise: rap music and black culture in contemporary America*. Middletown, Connecticut: Wesleyan University Press, 1994. ISBN 0-8195-5271-2.

SMOLÍK, J. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.

SVOJANOVSKÝ, A. *Skateboardová subkultura v Československu a v České Republice*. Bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, filozofická fakulta, 2014. 43 s.

ŠTĚPÁNEK, B. *Zneužívání drog a subkultury mládeže*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, pedagogická fakulta, 2011. 112 s.

UHEREK, K. *Subkultury mládeže a jejich rizika*. Diplomová práce. Zlín: Univerzita Tomáše Bati, fakulta humanitních studií, 2012.

VÍTEK 2003 in SMOLÍK, J. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.

WEISS, T. a kolektiv. *Beaty, bigbeaty, breakbeaty: [průvodce moderní hudbou 90. let] : [world music, jazz 90. let, dance & trance, hard music, britpop, kytarová scéna, portréty, česká scéna]*. Praha: Maťa, 1998. Nové trendy. ISBN 80-86013-41-3.

Internetové zdroje

Meditorial. *Nejznámější drogy* [online]. 2016 [cit. 15. 10. 2016]. Dostupné z: (<http://www.substitucni-lecba.cz/drogy>)

Meditorial. *První příznaky závislosti* [online]. 2016 [cit. 15. 10. 2016]. Dostupné z: (<http://www.substitucni-lecba.cz/prvni-priznaky-zavislosti>)

Meditorial. *Rozdělení drog* [online]. 2016 [cit. 17. 10. 2016]. Dostupné z: (<http://www.substitucni-lecba.cz/rozdeleni-drog>)

Meditorial. *Alkohol* [online]. 2016 [cit. 17. 10. 2016]. Dostupné z: (<http://www.substitucni-lecba.cz/alkohol>)

Meditorial. *Jak vzniká závislost* [online]. 2016 [cit. 24. 10. 2016]. Dostupné z: (<http://www.odvykani-koureni.cz/jak-vznika-zavislost>)

Meditorial. *Účinky nikotinu* [online]. 2016 [cit. 27. 10. 2016] Dostupné z: (<http://www.odvykani-koureni.cz/ucinky-nikotinu>)

Národní monitorovací středisko. *Subjektivně vnímaná dostupnost* [online]. 2014 [cit. 5. 10. 2016]. Dostupné z: (<http://www.drogy-info.cz/drogova-situace/drogove-trhy/dostupnost-drog/subjektivne-vnimana-dostupnost/>)

Navykovelatky.cz. *Marihuana* [online]. 2016 [cit. 18. 10. 2016] Dostupné z: (<http://navykovelatky.cz/halucinogenni-latky/marihuana/>)

Legalizace.cz. Historie [online]. 2009 [cit. 17. 10. 2016]. Dostupné z: (<https://www.legalizace.cz/konopi/co-je-to-konopi/historie/>).

Legalizace.cz. Účinky – během intoxikace [online]. 2009 [cit. 24. 10. 2016]. Dostupné z: (<https://www.legalizace.cz/konopi/konopi-jako-droga/ucinky-behem-intoxikace/>)

Legalizace.cz. Účinky – dlouhodobé užívání [online]. 2009 [cit. 24. 10. 2016]. Dostupné z: (<https://www.legalizace.cz/konopi/konopi-jako-droga/ucinky-dlouhodobě-uzivani/>)

RADIMECKÝ, J. Užívání drog a genderové rozdíly [online]. 2007 [cit. 5. 10. 2016]. Dostupné z: (<http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/60/1049/Uzivani-drog-a-genderove-rozdily>)

Sananim. Pervitin [online]. 2016 [cit. 27. 10. 2016]. Dostupné z: (<http://www.drogovaporadna.cz/stimulacni-drogy/pervitin.html>)

Seznam příloh

Příloha A – Dotazník

Příloha B – Polostrukturovaný rozhovor – Respondent A

Přílohy

Příloha A

Dotazník na téma subkultury mládeže a jejich vztah k drogám

*Na položky označené hvězdičkou není nutno odpovídat, avšak jejich vyplněním zvýšíte důvěrnost vyplněného dotazníku a tím i mé bakalářské práce.

Dotazníky jsou anonymní, Vámi uvedené informace budou použity pouze a výhradně pro výzkumnou část mé bakalářské práce.

Děkuji.

1. Mé pohlaví je: a) Muž b) Žena

2. Považuji se za člena subkultury? a) Ano b) Ne c) Nejsem si jistý/á, protože.....

3. Pokud ano, které?

*Proč se považuji za člena dané subkultury?.....

4. Užil/a jste někdy ve svém životě některou z následujících látek? (Označit lze více odpovědí) a) Marihuana b) Hašiš c) Kokain d) Lsd e) Lysohlávky f) Extáze/MDA g) Pervitin h) Heroin i) Alkohol j) Tabák k) Toluen l) kofein m) jiná (uved'te...)

5. Jak přibližně často uvedené látky užíváte?

Látka:..... Četnost:.....

Látka:..... Četnost:.....

Látka:..... Četnost:.....

Látka:..... Četnost:.....

Látka:..... Četnost:.....

6. Řekl/a byste, že členství v jakékoliv subkultuře ovlivňuje to, zda lidé užívají drogy? a) Ano b) Ne

*Odůvodněte Vaši odpověď:

7. Jaké subkultury jsou podle Vás nejvíce propojené s drogami? Uved'te:.....

8. Ovlivnilo vás členství v subkultuře ve směru užívání drog? a) ne, neovlivnilo (na 10. Otázku) b) ano, ovlivnilo (na 9. Otázku)

9. Pokud vás členství ovlivnilo, v jakém směru? a) Drogy jsem začal/a užívat b) Drogy jsem přestal/a užívat c) Drogy užívám v menší míře d) Drogy užívám ve větší míře

10. Užíval/a jste drogy před vstupem do subkultury? a) Ano, užíval/a a užívám stále b) Ne, neužíval/a a neužívám stále c) Ano, užíval/a, ale po vstupu do subkultury jsem užívat přestal/a d) Ne, neužíval/a, ale po vstupu do subkultury jsem užívat začal/a

11. Je pro „členství“ ve Vaší subkultuře nezbytné užívat jakoukoliv drogu? a) ano b) ne

*Jakou.....

12. Jsou ve Vaší subkultuře/ Vašem okolí drogy jednoduše k sehnání? a) ano b) ne

*Pokud ano, jaké?

Příloha B

Rozhovor – Respondent A

Jako první věc mi řekni, jaké subkultury jsi součástí, a jak si se o dané subkultuře dozvěděl?

„No považuju se za člena subkultury skate nebo skateboarding, to je asi jedno jak jí budem říkat. Ono už to je dost dlouho, co sem se o skejtu dozvěděl, ale bylo to asi tak, že sme s kámošema jako děti viděli skrz plot jezdit starší kluky ve skateparku a záviděli jim tu svobodu, to jak tam jsou sami pro sebe. No a pak konkrétní informace a vlastně všechno z časopisů.“

Dalo by se tedy říct, že si součástí subkultury už od dětství. Vnímáš to, že by tě subkultura nějakým způsobem ovlivnila do tvého budoucího života?

„Jojo od dětství. Když v tom vyrosteš, tak tě to musí ovlivnit. Ovlivnilo mě to v celkovém vnímání světa kolem sebe. Ovlivnilo to můj společenský život, protože většina známých jsou skejťáci, a jsem za to nesmírně rád. Jako je toho spousta. Třeba i styl oblékání. Od mala jsem měl problém nosit podobné věci, co má většina ostatních lidí. Skateboarding tě naučí jak být kreativní a jak být hlavně sám sebou.“

A co nějaké negativní vlivy?

„První co mě napadne, jsou různé úrazy a zranění. Týká se to především dolních končetin. Když to ale můžeš rozchodit, tak tě to jen a jen posílí. Potom třeba to, že někteří lidi tě berou jako feťáka, protože máš kapucu, čepici, odlišný oblečení, jedeš na prkýnku a okolo tebe další individua. Ale to není asi ani negativní, to mě spíš baví. Vliv, ale nevím, jestli negativní, to mělo na kouření marihuany. Začal jsem ji kouřit víc, protože byla snadno dostupná, protože to bylo v subkultuře skejťáků naprosto běžné a nic mě v tom neomezovalo a bavilo mě to.“

Dobře, k tomu se ještě vrátíme. Dokázal bys mi popsat nějaké změny, co se okolo subkultury skate udály, řekněme v průběhu deseti let?

„Jo nebylo to tak profláklý jako dneska. Změn je strašně moc. Hlavní změnu vidím v tom zviditelnění skateboardingu, nejvíc skrz internet a sociální sítě. Začlo se o to zajímat hodně firem, stavějí se nové skateparky, teče do toho celkem dost peněz. Strašně kluků, hlavně teda víc na západě, skateboarding žíví. Co je ale hrozný je to, že se celkem změnila mentalita těch lidí, co to dělaj. Dřív to byly party, který fungovaly jako jeden tým, byla dobrá atmosféra. Dneska přijdeš do skateparku a půlka lidí má sluchátka a moc se ani nebavěj.“

Je rychlá doba, lidi nemají čas se bavit. Co oblečení a vizáž skaterů, je nějaká změna?

„Mě přijde, že móda ve skateboardingu je v dnešní době tak roztržštěná a ovlivněná tolika směrama, že nejde ani najít pomalu nic společnýho, kromě děr na botách od skejtu. Někdo preferuje široké a volné věci, v poslední době se však vrátila i móda upnutých kalhot či triček. Na hlavě má někdo klobouk, někdo rovněj kšilt, někdo normální kšilt, někdo kulich, je to fakt hodně individuální. Neska hlavně nosí skate značky i lidi, co s tím nemají nic společného.“

A přijde ti, že je stále subkultura skateboardingu životním stylem nebo už pouze zbožím a výplní volného času?

„Podle mě když děláš skateboarding sám pro sebe, pro ten pocit, tak to musíš mít nastavený jako životní styl. Pro většinu skejtáků je to životní styl, i pro mě. Ikdyž budeš starej a nebudeš jezdit, stejně to v sobě budeš mít a budeš se o tu kulturu zajímat. Když to děláš jen na vyplnění volnýho času, nebo co hůř, jen aby to vypadalo, že máš skejt, tak to radši ani nedělej.“

Myslíš si, že je dnes subkultura skateboardingu jednotná, nebo jsou nějaké rozdílné směry?

„Rozdílný směry jsou, ať už rozdíly v oblékání, hudbě či druhu ježdění. Dneska se celkem distancuje skupina lidí pochybně jezdicích po městě na longboardu a penny boardu, koupenýho někde ve sportu nebo podobně. To není skateboarding. Avšak já si myslím, že to jádro těch srdcařů, ať už jezdí street, bowl, downhill a obléká se, jak chce a poslouchá, co chce, je jednotný a drží tu subkulturu stále na živu.“

A když bych se tě zeptal, kam si myslíš, že směřuje subkultura skateboardingu v dalších letech?

„Já bych řekl, že subkultura skate je pravou subkulturou v tom smyslu, že má vlastní tradici, způsob života i pravidla, a tím pádem není možné, aby se jen tak vytratila. Životní styl skejťáků je odlišný, volnomyšlenkářský a hlavně svobodný, což si podle mě musí udržet ještě hodně dlouhou tradici. Jinak v dalších letech určitě víc a víc lidí si bude na ulicích honit ego se skejtem v ruce a v roce 2020 nás čeká skateboarding poprvé na OH. To podle mě trošku zasáhne skateboarding, ale nebudeme věštit.“

Jo na to si taky rád počkám. Řekni mi ještě, co neodmyslitelně patří podle tebe k subkultuře skateboardingu?

„Tak asi skejt žejzo a hlavně to sou podle mě přátelé, jak říká kámoš, jsme skejťová rodina. Ale určitě i další věci jako hudba, ať už punk nebo hip hop, závody, cestování, párty, pivo, asi i ta tráva. Taky to nejhorší, a to zranění. Ale ať nekončím tím nejhorším, nejlepší odměnou skateboardingu je skvělá nálada a smích.“

Jak si zmiňoval tu marihuanu, je to nejběžnější droga pro skejťáky?

„Když budeme počítat jen nelegální drogy, tak stopro, jinak je hodně typickej alkohol, hlavně pívko a samozřejmě kouření, ale to nikdo nebere jako drogu.“

A ty sám máš zkušenost s jakými drogami?

„Já jsem taková klasika, rád si dám pívko i panáka, rád kouřím marihuanu, ale cigára mi nevoněj. Když jsem byl mladší, tak jsme experimentovali s lysohlávkami, ale to bylo jen párkrát. Jednou jsme zkoušeli i trošku extáze a jednou i pervitin. Obojí čistě ze zvědavosti účinku a hlavně v malém množství.“

A cítil si účinky i po malém množství extáze či pervitinu?

„Věř mi, že to nejde necejtit. Máš tolik energie, o který se ti ani nesnilo, a to pro první zážitek stačí fakt trochu. Nechce se ti spát, máš chuť pořád mluvit. Ale kdo si uvědomuje, že tě to při častým braní zničí, a i tak to bere, je prostě podle mě jako sebevrah.“

Takže tvrdé drogy u tebe zalíbení nenašly?

„To rozhodně ne, s těma se nedá normálně fungovat.“

S marihuanou se dá normálně fungovat, necítíš, že by ovlivňovala tvůj život?

„Kouřím jí, když mám na to čas a neovlivní tak můj život. Je to pro mě forma relaxu a uvolnění.“

Kolik dnů z týdnu kouříš marihuanu?

„Vpodstatě každý den, někdy vynechám, ale večer před spaním už to je zvyk, to skoro vždycky. A pak si rád dám s kámošema, když jsme v partě, buďto ve skateparku nebo kdekoliv jinde.“

Stalo se ti někdy, že by ti někdo ze subkultury vnucoval drogy?

„Hmm, já myslím, že ne. Nikdo nikdy nevnucoval, jenom nabízeli.“

Tím na tebe měli vliv, když nabízeli, nemyslíš si?

„Asi měli, ale já už to znal odjinud, a bylo jen na mě, jestli chci znova nebo ne. Ale jako když nad tím přemýšlím, tak to vliv mělo. Ted' už to takovej vliv nemá, jestli jsi, nebo nejsi ve společnosti subkultury, marihuanu kouří skoro každě.“

A kdybys měl říct, s jakou drogou jsi měl nejhorší zkušenost?

„Myslím, že hodně lidí by mě dalo za pravdu, že z alkoholu jsou mnohem horší stavy než po jiných drogách. Ty bolesti hlavy, břicha, pocity na zvracení, nevolnosti, to prostě není hezký.“

Co ty halucinogenní houby, to nebyla nejhorší zkušenost?

„Nebyla, naopak to bylo dobrý, otevře ti to další možnosti v mozku, vidíš něco, co bys nikdy neviděl. Samozřejmě se to nesmí přehnat, pro pár kámošů to byla ta nejhorší zkušenost, a proto to skončilo jen u experimentu. Když to přeženeš, může ti z toho hrábnout nebo se otrávíš, nebo obojí dohromady. Je to jed, kterým otrávíš tělo, záleží jen na tobě jak moc.“

A ta extáze a pervitin, to bylo ok?

„Jak jsem říkal, měl jsem toho málo, byl to jen experiment, takže účinky to mělo, ale ty do pár hodin vyprchali, normálně jsem se vyspal. Ráno seš sice jak po ráně kladivem, ale rozhodně lepší než rána po alkoholu. Kdybych toho měl víc, tak by to asi bylo taky jiný.“